

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Právnická fakulta

**KOMPARACE ZÁPISŮ V OBCHODNÍM REJSTŘÍKU V
ČESKÉ REPUBLICĚ, SLOVENSKÉ REPUBLICĚ A
POLSKU**

Comparison of entries into business register in Czech republic,
Slovakia and Poland

Diplomová práce

Lenka Brtníková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Michal Černý, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma : „Komparace zápisů v obchodním rejstříku v České republice, Slovenské republice a Polsku“ zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny“.

Poděkování:

Děkuji vedoucímu své diplomové práce, panu Mgr. Michalu Černému, Ph.D.,
za odborné vedení při psaní mé diplomové práce

Obsah

Úvod	6
1. Historie a vývoj obchodního rejstříku.....	8
2. Současný obchodní rejstřík.....	15
2.1 Právní úprava obchodního rejstříku.....	15
2.1.1 Právní úprava obchodního rejstříku v České republice ...	15
2.1.2 Právní úprava obchodního rejstříku ve Slovenské republice.....	15
2.1.3 Právní úprava národního soudního rejstříku v Polské republice.....	16
2.1.4 Závěr a úvahy de lege ferenda.....	16
2.2 Pojem a povaha obchodního rejstříku	17
2.2.1 Pojem a povaha obchodního rejstříku v České republice	17
2.2.2 Pojem a povaha obchodního rejstříku ve Slovenské republice.....	18
2.2.3 Pojem a povaha rejstříku podnikatelů v Polské republice	18
2.2.4 Závěr.....	18
3. Zápisy v obchodním rejstříku	20
3.1 Pojem, povaha a účinky zápisu do obchodního rejstříku	20
3.2 Princip publicity	21
3.3 Návrh na zápis.....	22
3.4 Zapisované osoby.....	23
3.5 Základní zapisované údaje	28
3.6 Další údaje zapisované u obchodních společností, družstev a státního podniku.....	33
3.7 Údaje zapisované u podniku a jeho organizační složky zahraniční osoby.....	40
4. Zveřejňování zápisů v obchodním rejstříku	47
5. Řízení ve věcech obchodního rejstříku	51
6. Sbírka listin	59
7. Elektronizace obchodního rejstříku	64
8. Komunitární úprava.....	66

Závěr	68
English summary	72
Klíčová slova.....	75
LITERATURA	76

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „Komparace zápisů v obchodním rejstříku v České, Slovenské a Polské republice“, neboť je to důležitý institut v rámci obchodního práva, který je pro praktický život podnikatele poměrně zásadní. Když pomínu, že právě zápisem do obchodního rejstříku vzniká právní subjektivita vybraných právnických osob a je jedinou možností jejich vzniku, potažmo podnikatel dnem zápisu předmětu podnikání do obchodního rejstříku získá v některých případech oprávnění provozovat příslušnou podnikatelskou činnost, tak právě z obchodního rejstříku získávají podnikatelé údaje o případném budoucím obchodním partnerovi. Třetí osoby pak získávají informace o subjektu, s nímž chtějí vstoupit do právních vztahů (obchodní rejstřík je často jedinou možností, jak se dozvědět informace o svém obchodním partnerovi). Proč jsem si zvolila právě srovnání české, slovenské a polské úpravy je nasnadě. Jsou to naše sousední státy, které prošly přibližně stejným historickým vývojem, všechny jsou slovanského původu a řadu institutů mají podobných.

Ve své práci jsem se pokusila podat komplexní srovnání a analýzu vybraných institutů v právní úpravě obchodního rejstříku v České, Slovenské a Polské republice a poukázat na praktické postupy rejstříkového soudu a na problematiku zápisů, s nimiž se podnikatelé nutně setkávají.

Tato práce je rozdělena do 8 hlavních částí. V první části jsem se zabývala historií obchodního rejstříku, problematikou změn právních předpisů týkajících se oblasti obchodního rejstříku, přičemž jsem nastínila rámec tradic, z něhož dnešní právní úprava vychází, a kterými je ovlivněna. V druhé části jsem se pokusila o objasnění pojmu, účelu, povahy a právní úpravy obchodního rejstříku. Třetí a stěžejní část mé diplomové práce se věnuje zápisům do obchodního rejstříku, problematice jejich účinků, publicity, okruhu zapisovaných osob a údajů a náležitosti návrhů na zápis. V další části popisují problematiku zveřejňování údajů v obchodním rejstříku jako je publikace v Obchodním věstníku. Další důležitou částí je procesněprávní úprava zápisů do obchodního

rejstříku, kde se zabývám příslušností soudů, vymezením účastníků a popisem řízení před soudem. Šestou částí je sbírka listin, uvedení, které listiny se do ní zakládají povinně a které nikoli. Následující částí jsou metody dálkového přístupu v rámci obchodního rejstříku, tedy elektronizace obchodního rejstříku. Obsahem poslední kapitoly jsem zvolila komunitární úpravu a vliv práva Evropských společenství na obchodní rejstřík.

V závěrech jednotlivých částí jsem zhodnotila výhody jednotlivých právních úprav v České, Slovenské a Polské republice. Současně jsem nastínila své návrhy týkající se právní úpravy obchodního rejstříku *de lege ferenda*.

Při sepisování této diplomové práce jsem čerpala z velkého množství knižních publikací, odborných časopisů, judikatury soudů a z elektronických pramenů. Úprava obchodního rejstříku je zahrnuta i do monografií věnujících se obecně obchodnímu právu, takže jsem čerpala i z těchto publikací vedle materiálů vztahujících se čistě k obchodnímu rejstříku. Používala jsem také právní informační systémy ASPI a Codexis, a to především k vyhledávání jednotlivých právních předpisů. Při své práci jsem používala především metodu komparativní, neboť jsem srovnávala právní úpravu obchodního rejstříku v České, Slovenské a Polské republice. Vzhledem k tomu, že jsem nemohla použít pouze komparativní metodu, ale bylo třeba i popsat stávající stav a osvětlit jednotlivé pojmy vztahující se k obchodnímu rejstříku, využila jsem i metody popisné a logické. S ohledem na zadání diplomové práce a požadavku zpracovat historický vývoj obchodního rejstříku jsem využila i metodu historickou.

Vzhledem k velkému množství institutů souvisejících s obchodním rejstříkem a především s trojí právní úpravou, které se věnuji, jsem podrobněji nerozebírala všechny údaje zapisované do obchodního rejstříku, ale pokusila jsem se vybrat ty nejvíce používané. Ze stejného důvodu jsem některé problematiky pouze naznačila. Obchodní rejstřík se navíc úzce dotýká oblasti obchodních společností, toto by však bylo nad rámec mé práce a proto se jimi zabývám jen okrajově. Především u polské právní úpravy, kde se vyskytuje více právních forem obchodních společností, jsem okrajově nastínila jejich postavení.

1. Historie a vývoj obchodního rejstříku

Původ obchodního rejstříku sahá až do 13. století. Tehdy byla středisky obchodního práva velká hanzovní města, především v Německu a v Itálii (například Janov, Florencie, Pisa, Rýnská Liga, Rostok a podobně). Součástí městského práva byla obchodní pravidla, která se původně týkala organizační stránky provozování obchodu a která se postupně začala zabývat obchodním a kapitálovým sdružováním, firemním právem a obchodními knihami. Prvotním významem těchto záznamů bylo prokázání příslušnosti obchodníka k určitému cechu, postupně se vyvinuly do registrů, kde se zapisovali jednotliví členové cechovního společenství.

V důsledku hospodářských krizí v 17. století se vytvořily registry společností, které obsahovali listiny prokur, zápisy komanditistů a seznamy osob se směnkovým oprávněním. Hlavním důvodem k tomuto kroku se stala nejistota v otázkách ručení a odpovědnosti.¹

Obchodní rejstřík, jak jej známe dnes, zavedl obecný zákoník obchodní, respektive uvozovací zákon, jež nabyl účinnosti 1. 7. 1863. Účelem obchodního rejstříku bylo, aby se evidence skutečností týkajících se kupců a obchodních společností stala veřejně známou. Postupy při vedení obchodního rejstříku upravovalo nařízení ministerstev obchodu a spravedlnosti číslo 27/1863 ř. z., o založení a vedení obchodního rejstříku, které bylo přijato k výkonu zákona 1/1863 ř. z., o zavedení obchodního zákoníku. Česká a Slovenská republika tehdy spadaly s výjimkou Hlučínska pod území Rakouska – Uherska a tudíž se jich rakousko – uherské předpisy bezprostředně týkaly. Polsko bylo v 18. století trojím dělením rozděleno mezi Prusko, Rusko a Rakousko - Uhersko. Toto rozdělení území vydrželo prakticky až do roku 1919, a to i přesto, že v průběhu první světové války bylo na polském území ustaveno Království Polské. Jednalo se ale pouze o loutkový stát Centrálních mocností, v jehož čele stála

¹K tomu více Patakyová M. Obchodný register. Vybrané a súvisiace problémy. Bratislava : Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1999, s. 15

regentská vláda.² Z důvodů roztříštěné právní úpravy v jednotlivých oblastech na dnešním území Polska se tudíž nebudu zabývat podrobnějším výkladem týkajícího se začátků obchodního rejstříku v tomto období.

Po zániku Rakousko-uherské říše recipovala Československá republika do nového právního řádu dosud platné rakouské předpisy a to prostřednictvím zákona číslo 11/1918 Sb. zákonů a nařízení o zřízení samostatného státu Československého, tedy i předpisy týkající se obchodního rejstříku. Oproti rakouské úpravě se nařízením vlády číslo 397/1919 Sb. změnilo předpisy o uveřejňování rejstříkových zápisů, a to tak, že veškeré zápisy do obchodních rejstříků a všechna sdělení z rejstříků společenstevních byla zveřejňována v „Ústředním oznamovateli“. Tato právní úprava obchodního rejstříku zůstala v platnosti až do roku 1950, kdy byl přijat zákon číslo 100/1959 Sb. o úpravě podnikového rejstříku, který stávající právní úpravu nahradil. Především došlo ke změně názvu, z obchodního rejstříku pro obchodní společnosti a družstva na podnikový rejstřík. Protože neexistovaly soukromé obchodní společnosti (vyjma akciové společnosti) ani soukromí podnikatelé, zapisovaly se do něj národní a státní podniky, komunální podniky, družstevní organizace, podniky zahraničního obchodu a podobně. Bylo stanoveno, že podnikový rejstřík vedou soudy, a to okresní soud v sídle krajského soudu. Tento zákon byl zrušen Hospodářským zákoníkem, tedy zákonem číslo 104/1964 Sb. Nicméně právní úprava podnikového rejstříku zůstala v podstatě nezměněna, jen se přesunula do páté části Hospodářského zákoníku. V období od roku 1950 do 1989, kdy existoval podnikový rejstřík, je třeba zmínit, že měl s ohledem na způsob regulace ekonomických vztahů v tehdejší době jen malý význam.

Současná právní úprava českého a slovenského obchodního rejstříku navazuje na právní úpravu předválečného Československa a je upravena především v obchodním zákoníku – zákon číslo 513/1991 Sb. V roce 1991 byla úprava obchodního rejstříku zcela nevyhovující. Lidé začali hromadně podnikat, zakládat obchodní společnosti a rejstříkové soudy nebyly na takový nápor připraveny. Soudy, které měly na starosti agendu obchodního rejstříku, byly

²více viz. http://cs.wikipedia.org/wiki/Polsk%C3%A9_kr%C3%A1lovstv%C3%AD_%281916-1918%29

soudy okresní.³ Ty se potýkaly s personálními i organizačními problémy, které s sebou nová podoba obchodního zákoníku, potažmo i podoba obchodního rejstříku přinesla.

V České republice změna nastala až po roce 1996, kdy se problematika obchodních rejstříků přenesla na soudy krajské. Je ovšem třeba poznamenat, že v té době rozhodovaly soudy nejednotně. To se projevovalo především tak, že různé krajské soudy měly různé požadavky na prokazování zapisovaných skutečností. Navíc byl tehdejší systém značně zdlouhavý. Není tedy divu, že se v politické a ekonomické sféře začal šířit tlak na reformu.⁴

Zásadní změny pro úpravu obchodního rejstříku nastaly po roce 2000 a to v souvislosti s přípravou České republiky na vstup do Evropské unie. Česká republika vstoupila do Evropské unie dne 1. května 2004. Zásadní změna obchodního rejstříku nastala se zákonem číslo 216/2005 Sb.⁵, v němž došlo k zcela odlišnému uspořádání jednotlivých ustanovení o obchodním rejstříku. Mimo jiné zavedl také možnost podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku v listinné nebo v elektronické podobě. „*Rejstříková novela, přijatá zákonem č. 216/2005 Sb. byla připravena velmi nedbale a nekvalitně.*“⁶ V této souvislosti tedy brzy po této novele následovaly další novely.⁷ Některá ustanovení byla zmatečná a nejasná, připouštějící několik možných výkladů, některá ustanovení byla vypuštěna úplně. Jednalo se například o dřívější ustanovení § 30 odst. 2

³„Při přípravě obchodního zákoníku a novely občanského soudního řádu, tedy zákonů, které nabyly účinnosti dnem 1. ledna 1992, se uvažovalo o tom, že rejstříkovými soudy budou krajské soudy. Důvod byl v tom, že krajské soudy (krajské obchodní soudy) vyřizují podstatnou část obchodní agendy, a proto by mělo být vedení obchodních rejstříků vázáno právě na krajské soudy. Tento záměr se v rámci federace nepodařilo prosadit a vedení obchodních rejstříků bylo svěřeno okresním soudům v sídle krajského soudu“ viz článek Rejstříkové soudy, Hospodářské noviny 13/1995

⁴Viz Bartošiková M. Rejstříkové peripetie, aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum 8/2006, s. 265

⁵zákon č. 216/2005, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

⁶Bartošiková M. Rejstříkové peripetie, aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum 8/2006

⁷Dále více viz Bartošiková M. Rejstříkové peripetie, aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum 8/2006, s. 265: „*Rejstříková novela byla vylepšena dvěma zákony, a to zákonem č. 337/2005 Sb., jímž byla provedena dílčí novelizace obchodního zákoníku s účinností od 29. 9. 2005. Další, tentokrát podstatná novelizace obchodního zákoníku a občanského soudního řádu byla přijata zákonem č. 79/2006 Sb. I po druhé novelizaci rejstříkové novely však některé nedostatky v hmotněprávní i procesněprávní úpravě obchodního rejstříku přetrvávají.* Rovněž se očekává novelizace vyhlášky č. 250/2005 Sb.“

Obchodního zákoníku, který upravoval, že předmětem podnikání obchodní společnosti nebo družstva mohou být i činnosti, které podle zvláštního předpisu mohou vykonávat pouze fyzické osoby, je-li prokázáno, že se tyto činnosti budou vykonávat pomocí osob k tomu oprávněných. Dalším nedostatkem byla formulace § 31 odst. 1 Obchodního zákoníku. Podle nové úpravy totiž mohly podat návrh na zápis pouze osoby uvedené v § 34 Obchodního zákoníku – tj. podnikatelé, z toho vyplývá, že zákonodárci zcela vypustili možnost podání návrhu osobou, o které to stanoví zákon (např. u prvozápisů).⁸ Nicméně tento nedostatek bylo možné překlenout použitím výkladových pravidel. Bez náhrady byly vypuštěny zápisy některých podstatných skutečností jako například identifikační čísla právnických osob zapisovaných v rámci podnikatele. V návaznosti na novou právní úpravu fúzí a dalších přeměn, účinnou od 1. července 2008, byla novelizována vyhláška č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku. Hlavní změna spočívá v nové podrobnější úpravě příloh, kterými je nutno doložit skutečnosti, zapisované do obchodního rejstříku při přeměnách obchodních společností, družstev a evropské družstevní společnosti.

Od 1. ledna 2010 je v platnosti zákon číslo 111/2009 Sb., o základních registrech, avšak většina ustanovení tohoto zákona nabude účinnosti až od 1. července 2010. Tento zákon upravuje obsah základních registrů a informačního systému územní identifikace a stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s jejich vytvářením, užíváním a provozem a zřizuje Správu základních registrů. Základními registry jsou dle tohoto zákona

- a) základní registr obyvatel
- b) základní registr právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci,
- c) základní registr územní identifikace, adres a nemovitostí,
- d) základní registr agend orgánů veřejné moci a některých práv a povinností.

Problematice základních registrů se v rámci své diplomové práce věnovat nebudu, avšak považuji za důležité je ve své práci alespoň okrajově zmínit.

⁸Bartošíková, M. Rejstříkové peripetie. Právní rádce, 2006, č. 8, s. 1.

Žádné další zásadní novely týkající se problematiky obchodního rejstříku nebyly ke dni zpracování méj diplomové práce vydány.

Zásadní význam na změnu úpravy obchodního rejstříku na Slovensku měly dvě novely obchodního zákoníku. První z nich (z. č. 500/2001 Z.z. s účinností od 1. 1. 2002⁹) byla přijata s hlavním záměrem implementovat šest směrnic Evropského společenství z oblasti úpravy práva obchodních společností. Tato novela zavedla, že zapsané údaje a obsah sbírky listin jsou zásadně vázány na zveřejnění v Obchodním věstníku. Druhou novelou - z. č. 530/2003 Z.z.¹⁰, jež začala být účinná od 1. 2. 2004, došlo ke změně v systematické úpravě obchodního rejstříku a ke změně v postupu soudů a zapisovaných subjektů při podávání návrhu na zápis údajů do obchodního rejstříku. Od účinnosti této novely je tedy komplexní úprava obchodního rejstříku rozdělena do několika právních předpisů. Základní úprava se stále nachází v § 27 Obchodního zákoníku, která upravuje základní hmotněprávní otázky, § 28-34 Obchodního zákoníku byly zrušeny. Nově vznikl zákon č. 503/2003 Z.z., o obchodnom registri, kde je upraven mimo jiné seznam údajů, které se zapisují do obchodního rejstříku, obsah sbírky listin, postup při zápisu údajů do obchodního rejstříku, zápisu změny zapsaných údajů a výmazu zapsaných údajů a jiné. Z tohoto výčtu je patrné, že se zákon o obchodním rejstříku týká jak hmotněprávních, tak procesněprávních otázek. V roce 2007 došlo opět k novele, která má své kořeny v plnění závazku Slovenské republiky vůči Evropské unii. Tato novelizace zákona o obchodním rejstříku byla provedena zákonem č. 24/2007 Z.z.¹¹. Část zákona účinná od 1. 2. 2007 přinesla možnost poskytovat právně závazné výpisy z obchodního rejstříku a listin ze sbírky listin na základě elektronické žádosti. Navíc je možné ukládat do sbírky listin i listiny v úředním jazyce smluvních států Dohody o evropském hospodářském prostoru.¹² Druhou, podstatnější částí novely, účinnou od 1. 8. 2007 byla

⁹zákon č. 500/2001 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

¹⁰zákon č. 530/2003, o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov ve znení neskorších predpisov

¹¹zákon č. 24/2007 Z.z. [ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#)

¹²Do té doby to bylo možné jen ve státním jazyce (slovenském) nebo v cizím jazyce, který ovšem musel být s úředně ověřeným překladem do jazyka státního.

zavedena možnost podání samotného návrhu na zápis do obchodního rejstříku elektronickou formou a stejně tak uložit listinu do sbírky listin v elektronické podobě.¹³ Týkala se také nahlížení do obchodního rejstříku, výpisů, opisů a potvrzení z obchodního rejstříku, kopií listin a potvrzení ze sbírky listin. Novela měla také vliv na změnu dalších právních předpisů (např. občanského soudního řádu a zákona o soudních poplatcích.) Zatím poslední novela byla provedena z. č. 657/2007 Z.z.¹⁴, která nabyla účinnosti 1. 1. 2008. Přinesla rozšíření okruhu skutečností, které se zapisují do obchodního rejstříku.

V Polské republice po rozpadu Rakouska - Uherska na rozdíl od Československé republiky nebyla natolik stabilní politická situace. Již v roce 1926 byla nastolena diktatura maršála Jozefa Pilsudského, která vedla k politické i národnostní perzekuci a potlačování demokratických principů a práv¹⁵. Teprve v roce 1934 vznikl v Polsku obchodní zákoník. V roce 1964 byl ale částečně zrušen a některá ustanovení spadla pod kompetenci občanského zákoníku. Oblast obchodních společností, prokury, rejstříku sice tehdejší obchodní zákoník upravoval, ale tyto instituty byly upraveny i v dalších zákonech, a nařízeních. Po roce 1989 byl opět vytvořen obchodní zákoník jako celek, ovšem nejednalo se o jednotnou úpravu, neboť řada institutů byla stále upravena ve zvláštních zákonech. Obchodní zákoník byl v roce 2000 nahrazen zákoníkem obchodních společností a úprava obchodního rejstříku se přesunula do Zákona o Národním soudním rejstříku (USTAWA z dnia 20 sierpnia 1997 r.o Krajowym Rejestrze Sądowym) zákonem z roku 1997, jež ale nabyl účinnosti až 1. 1. 2001. Základní myšlenkou bylo vytvoření jednotného centrálního rejstříku vedeného soudem.¹⁶

Území Polské republiky, jak ji známe dnes, se definitivně vytvořilo po 2. světové válce.¹⁷

¹³Samozřejmě s využitím elektronického podpisu ve smyslu z. č. 215/2002 Zb. o elektronickém podpisu

¹⁴zákon č. 657/2007 Z.z., [kterým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov](#)

¹⁵http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_Polska

¹⁶Do té doby se hospodářské subjekty v Polsku zapisovali nejednotně, na základě různých postupů pro registraci.

¹⁷Podrobněji viz. mapy níže

Mapa znázorňuje rozdělení území Polska mezi Prusko, Rusko a Rakousko – Uhersko, v jakém bylo během 1. světové války¹⁸

Na mapě je zachyceno území Polska a Československé republiky před 2. světovou válkou.¹⁹

Dnešní území Polské republiky²⁰

¹⁸Zdroj: <http://druhasvetovavalka.nazory.cz/mezi.htm>

¹⁹Zdroj: <http://druhasvetovavalka.nazory.cz/mezi.htm>

²⁰Zdroj: http://www.integrace.cz/integrace/podsekce_polsko.asp

2. Současný obchodní rejstřík

2.1 Právní úprava obchodního rejstříku

2.1.1 Právní úprava obchodního rejstříku v České republice

Platná právní úprava obchodního rejstříku je tedy obsažena především v Obchodním zákoníku - z. č. 513/1991 Sb. ve znění všech novel. Problematika řízení ve věcech obchodního rejstříku a jeho organizačního zajištění je zejména obsažena v Občanském soudním řádu – zákon číslo 99/1963 ve znění všech novel a ve vyhlášce číslo 250/2005 o závazných formulářích na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku ve znění všech novel. Kromě toho se obchodního rejstříku týká celá řada dalších právních předpisů.²¹

2.1.2 Právní úprava obchodního rejstříku ve Slovenské republice

Platná právní úprava obchodního rejstříku je obsažena v § 27 Obchodního zákoníku - z. č. 513/1991 Z.z. ve znění všech novel. Zde je upraveno především pojmové vymezení obchodního rejstříku a sbírky listin, okruh zapisovaných subjektů, účinky zapisovaných údajů, nesoulad mezi zapsanými a zveřejněnými údaji apod. Na tuto základní hmotněprávní úpravu obchodního rejstříku navazuje Zákon o obchodním rejstříku – z. č. 530/2003 Z.z. ve znění všech novel, který upravuje okruh zapisovaných údajů, obsah sbírky listin, postup a podmínky při zápise údajů do obchodního rejstříku, ukládání listin do sbírky listin a další. Zahrnuje v sobě jak hmotněprávní tak i procesněprávní úpravu obchodního rejstříku. Problematika řízení ve věcech obchodního rejstříku a jeho organizačního zajištění je mimo jiné obsažena v občanském soudním řádu – zákon číslo 99/1963 Z.z. ve znění všech novel. Vzory závazných formulářů na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku jsou

²¹Více viz Štenglová Ivana. Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI 2005, s. 13-15

upraveny ve vyhlášce č. 25/2004 Z.z.²² ve znění všech novel. Kromě toho se obchodního rejstříku týká celá řada dalších právních předpisů.²³

2.1.3 Právní úprava národního soudního rejstříku v Polské republice

Právní úprava národního soudního rejstříku Polské republiky je obsažena v zákoně z 20. srpna 1997 o Národním soudním rejstříku²⁴. Předchůdcem Národního soudního rejstříku byl obchodní rejstřík. Základní myšlenkou bylo vytvoření jednoho centrálního registru vedeného okresními soudy. V článku 1 je stanoveno, že se národní soudní rejstřík skládá ze tří rejstříků : 1) rejstřík podnikatelů, 2) rejstřík sdružení, ostatních sociálních a profesních organizací, nadací a veřejné zdravotní péče, 3) rejstřík dlužníků v platební neschopnosti. Dále se budu věnovat pouze rejstříkům podnikatelů, jakožto obdobě obchodního rejstříku v České republice. Ten je upraven v části druhé zákona o národním soudním rejstříku v článcích 36 – 48. Úprava rejstříku podnikatelů v sobě zahrnuje ustanovení o zapisovaných subjektech, zapisovaných údajích. Pokud zákon o národním soudním rejstříku nestanoví jinak, použije se pro úpravu řízení před rejstříkovými soudy občanský soudní řád.

2.1.4 Závěr a úvahy de lege ferenda

Ve srovnání mezi právní úpravou v České republice a Slovenské republice je zásadní rozdíl v tom, že ve Slovenské republice existuje speciální zákon věnující se komplexně problematice obchodního rejstříku. Právní úprava v SR je dle mého názoru přehlednější a podrobnější.

V Polské republice na rozdíl od České republiky a Slovenské republiky platí zákon o národním soudním rejstříku, který řeší evidenci nejen podnikatelských subjektů, ale i např. neziskového sektoru a soukromých osob. Obdobně jako

²²Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 25/2004 Z.z., ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť v znení vyhlášky č. 563/2004 Z.z. a vyhlášky č. 150/2007 Z.z.

²³Například z. č. 92/1991 Z.z. o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby ve znění všech novel, z. č. 229/1992 Z.z. o komoditních burzách ve znění všech novel, nařízení vlády č. 42/2004 Z.z. o obchodním věstníku ve znění všech novel a další.

²⁴USTAWA z dnia 20 sierpnia 1997, o Krajowym Rejestrze Sądowym ve znění pozdějších předpisů

v České republice tento zákon řeší pouze problematiku hmotně právní, na rozdíl od právní úpravy ve Slovenské republice, která řeší i stránku procesně právní.

Doporučuji, aby základní hmotně právní úprava byla zakotvena v obchodním zákoníku. Na tuto základní hmotně právní úpravu pak aby navazoval samostatný zákon „o obchodním rejstříku“, který by řešil hmotně právní i procesně právní stránku. Pro úpravu řízení před rejstříkovými soudy použít občanský soudní řád, pokud zákon o soudním rejstříku nestanoví jinak. Důvodem pro takové řešení je především přehlednost právní úpravy a také naplnění jednoho ze základních principů práva a to principu jednoduchosti práva.

2.2 Pojem a povaha obchodního rejstříku

2.2.1 Pojem a povaha obchodního rejstříku v České republice

Definice obchodního rejstříku je upravena v § 27 Obchodního zákoníku a to tak, že obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Nedílnou součástí obchodního rejstříku je podle ustanovení § 27 odst. 3 Obchodního zákoníku sbírka listin, do které se zakládají zákonem stanovené listiny. Do obchodního rejstříku se rovněž zapisují údaje o organizačních složkách podniků podnikatelů, o nichž to stanoví zákon. Zákonná definice obchodního rejstříku v sobě zahrnuje základní znaky, kterými jsou : veřejný charakter obchodního rejstříku, zapisování pouze údajů stanovených zákonem, zapisování pouze u podnikatelů a organizačních složek jejich podniků určených zákonem.²⁵ Zásadními znaky obchodního rejstříku jsou zapisované údaje a zapisované osoby. Tyto údaje a osoby mohou být zapisovány pouze na základě zákona, především na základě obchodního

²⁵Viz. Holejšovský Josef. Obchodní rejstřík. Řízení před rejstříkovým soudem. Justiční akademie ČR 2004, s. 8

zákoníku, který ovšem dále odkazuje na další zvláštní zákony stanovující údaje a osoby zapisované nad jeho rámec.²⁶

2.2.2 Pojem a povaha obchodního rejstříku ve Slovenské republice

Definice obchodního rejstříku je upravena v § 27 Obchodního zákoníku a to tak, že obchodní rejstřík je veřejný seznam, zákonem stanovených údajů. Součástí obchodního rejstříku na Slovensku je rovněž sbírka zákonem stanovených listin. Z pojmového vymezení vyplývá, že tento veřejný seznam není tvořen kterýmikoli údaji, ale obsah tvoří pouze údaje stanovené zákonem a jen zákonem vymezené osoby, údaje a listiny mohou být součástí obchodního rejstříku a sbírky listin.

2.2.3 Pojem a povaha rejstříku podnikatelů v Polské republice

Rejstřík podnikatelů je rejstříkem veřejným, přičemž se do něj zapisují ty osoby a údaje, o nichž to stanoví zákon. Hlavním úkolem je vést evidenci dokumentů a informací o subjektech do rejstříku zapisovaných, to je informovat o stavu právnických osob, dále poskytovat informace o těchto subjektech třetím osobám. Článek 8 zákona o Národním soudním rejstříku stanovuje, že každý má právo na přístup k údajům obsažených v rejstříku prostřednictvím centrální informace, dále má každý právo prostřednictvím elektronické pošty získat ověřené opisy, výpisy, osvědčení a informace z rejstříku.

2.2.4 Závěr

Pojem a povaha obchodního rejstříku je ve všech třech právních úpravách obdobná, neboť vychází ze stejných principů a zásad, které jsou v rámci Evropské unie harmonizovány.

V rámci Evropské unie plní funkci obchodního rejstříku European Business Register (Obchodní rejstřík Evropské Unie), který obsahuje informace o přístupu k obchodním rejstříkům a dalším databázím, obsahujícím ekonomické

²⁶Takovými zvláštními zákony jsou zejména z. č. 2/1992 o bankách ve znění všech pozdějších novel, z. č. 229/1992 o komoditních burzách ve znění všech pozdějších novel, z. č. 256/2004 o podnikání na kapitálovém trhu ve znění všech pozdějších novel a další. Více k tomu viz. Štenglová Ivana. Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI 2005, s. 14-15

informace o subjektech výše uvedených zemí, o zpoplatnění či nezpoplatnění jednotlivých informací, včetně přehledu poplatků a způsobu jejich úhrady. Je dostupný na webové stránce <http://www.ebr.org/>. Přímý vstup do zahraničních obchodních rejstříků je možný přes webovou stránku <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/registry-databaze-zahranicni-obchod/prime-vstupy-do-zahranicnich-obchodnich/1001857/10833/>.

V současné době jsou k dispozici informace o přístupu do rejstříků a o výši poplatků za různý rozsah informací u 26 zemí – Belgie, Irsko, Řecko, Dánsko, Itálie, SRN, Estonsko, Lotyšsko, Španělsko, Finsko, Norsko, Švédsko, Francie, Rakousko, Austrálie, Bulharsko, Polsko, Kanada, Slovensko, Lucembursko, Švýcarsko, Nizozemí, Nový Zéland, Velká Británie, Island, USA. Tento rejstřík se neustále aktualizuje. Lze očekávat, že evropský obchodní rejstřík bude rozšiřován především o nové členské země.

Dle serveru prvnizpravy.cz hodlá ministryně spravedlnosti České republiky předložit vládě materiál, který popisuje výhody, jež pro Českou republiku skýtá zapojení se do Evropského obchodního rejstříku. V předkládací zprávě se mimo jiné uvádí: *"Pro malé a střední podnikatele je v současné době obtížné získat spolehlivé informace, např. o svých zahraničních obchodních partnerech. Evropský obchodní rejstřík však nabízí rychlost a transparentnost v přístupu k informacím o více než 20 milionech společností v Evropě a tím podporuje řádné fungování trhu a hospodářskou soutěž. Zároveň může předcházet nekalým aktivitám na trhu či jim již v samém počátku zabránit,*²⁷

²⁷<http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/z-vlady/kovarova-chce-cr-do-evropskeho-obchodniho-rejstriku/> [online]., 19.4.2010

3. Zápisy v obchodním rejstříku

3.1 Pojem, povaha a účinky zápisu do obchodního rejstříku

Zápisy do obchodního rejstříku mají dvojí charakter, jsou to jednak tzv. konstitutivní zápisy a jednak zápisy deklaratorní.

Konstitutivními zápisy se zakládají, mění nebo zanikají určité právní skutečnosti. Teprve tímto zápisem dochází ke změně právních poměrů zapsaného subjektu, kterou s takovým zápisem zákon spojuje (například obchodní korporace vznikají až ke dni zápisu do obchodního rejstříku nebo ke zvýšení základního kapitálu společnosti s ručeným omezením dojde až zápisem zvýšení do obchodního rejstříku). Mezi konstitutivní zápisy patří tedy například tzv. prvozápis právnické osoby, zápis prokury, zvýšení základního kapitálu (kromě zápisu usnesení), zápis přeměny, zápis štěpení a spojování akcií, změny jejich druhu či formy, omezení převoditelnosti akcií na jméno či jejich změna, zápis sloučení, splynutí nebo rozdělení státního podniku, výmaz podnikatele z rejstříku atd.²⁸

Není-li účinnost právního jednání vázána na zápis do obchodního rejstříku, hovoříme o zápisech deklaratorních. **Deklaratorní zápisy** pouze prohlašují ve vztahu k třetím osobám skutečnosti, které již nastaly dříve z jiných právních důvodů. To ovšem neznamená, že by s nimi obchodní rejstřík nespojoval žádné účinky. Platí pro ně totiž princip materiální publicity.²⁹ Deklaratorní účinky mají například zápis či výmaz sídla zapsaného subjektu, zápis vstupu obchodní společnosti, družstva či státního podniku do likvidace, zápis změny výše základních členských vkladů u družstva, zápis či výmaz členů dozorčích rad či kontrolních komisí a další.

Není-li tedy ze zákona zřetelné, že se má jednat o zápis konstitutivní, jedná se o zápis deklaratorní.³⁰

²⁸Více viz Štenglová Ivana. Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI 2005, s. 18-20

²⁹K tomu více viz níže

³⁰Tento názor potvrzuje i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 29 Cdo 113/2000.

3.2 Princip publicity

Princip publicity prakticky vyjadřuje jednu ze základních funkcí, na nichž spočívá obchodní rejstřík. Jeho podstatou je zajistit zejména seznatelnost zapsaných údajů, respektive účinky zapsání vůči veřejnosti. Princip publicity rozdělujeme na formální a materiální.

Princip formální publicity vychází z toho, že obchodní rejstřík je veřejně dostupný a každý do něj může nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy. To ale neznamená, že je přístupné skutečně vše, co je u rejstříkového soudu uloženo. Zákon předpokládá publicitu těch údajů, které jsou v obchodním rejstříku zapsány nebo které jsou uloženy ve sbírce listin, a proto také výslovně stanoví, co se zapisuje a co ukládá. Ostatní skutečnosti, které jsou jinak součástí rejstříkového spisu, veřejně dostupné nejsou, a přístup do něj tak mají pouze účastníci řízení a jejich zástupci, případně další osoby. Nahlížení do spisů je navíc podrobena určitým pravidlům, jako jsou úřední hodiny, dozor pověřeného pracovníka soudu apod.

Na žádost vydá rejstříkový soud částečný či úplný opis záznamu nebo listiny uložené ve sbírce listin. Pokud určitý údaj v obchodním rejstříku není založen, vydá rejstříkový soud tzv. negativní potvrzení. Opis (částečný nebo úplný) je vydáván zásadně v elektronické podobě, pokud není výslovně požádáno o opis v podobě listinné.

V České republice je princip formální publicity upraven v § 28 Obchodního zákoníku, na Slovensku je vymezen v § 12 Zákona o obchodním rejstříku, v Polsku v článku 8 Zákona o Národním soudním rejstříku.

Princip materiální publicity zvaný rovněž princip dobré víry předpokládá, že zápisy v obchodním rejstříku jsou úplné a správné. V rámci materiální publicity rozlišujeme složku pozitivní a negativní. Pozitivní stránka principu materiální publicity znamená, že skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění.³¹ Prokáže-li však zapsaná osoba, že třetí osoba o provedení zápisu věděla již před zveřejněním, jsou zapsané skutečnosti účinné ode dne, kdy se třetí osoba o provedení zápisu dozvěděla. Zároveň ovšem platí, že zapsaná osoba se nemůže dovolávat

³¹Tato povinnost je splněna zveřejněním údajů v Obchodním věstníku (v ČR, SR; v Polsku se tento institut jmenuje Monitor Sadowy i Gospodarczy) nebo den publikace oznámení toho, že došlo k zápisu určité skutečnosti.

zapsaných údajů do šestnáctého dne po zveřejnění, pokud třetí osoba prokáže, že o těchto údajích nemohla vědět.

Negativní stránka materiální publicity stojí na předpokladu, že proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis v obchodním rejstříku, nemůže ten, jehož se takový zápis týká, namítat, že neodpovídá skutečnosti³². Je to specifikace principu dobré víry a působí objektivně, tj. bez ohledu na zavinění.³³ U deklaratorních zápisů je postavení třetích osob navíc posíleno, neboť jim umožňuje dovolat se vždy i nezveřejněných údajů a obsahu listin, pokud jim nezveřejnění neodjímá účinnost. U konstitutivních zápisů je tato možnost naopak naprosto vyloučena, neboť se nelze dovolávat skutečnosti dosud neexistující (té, jež má být konstitutivním zápisem založena). Při nesouladu mezi zapsanými (uloženými) a zveřejněnými údaji se není možné vůči třetím osobám dovolávat zveřejněného znění - zákon zde předpokládá, že ten, koho se ten zápis týká, ví nebo by měl vědět, jaký je skutečný obsah zápisu, a proto se mu odnímá výhoda odvolání se na zveřejněné údaje.³⁴ Naopak třetí osoba se ho dovolávat může, neprokáže-li zapsaný subjekt, že třetí osobě byly údaje známy.³⁵

3.3 Návrh na zápis

Návrh na zápis, změnu nebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku mohou v mnou srovnávaných právních úpravách České, Slovenské a Polské republiky podat pouze způsobilí navrhovatelé. Těmi jsou buď níže popsané zapisované subjekty, nebo subjekty, o nichž to stanoví (zvláštní) právní předpis.

Návrh se podává jak v české právní úpravě, tak v právní úpravě slovenské i polské prostřednictvím závazných formulářů, které jsou upraveny vyhláškami

³²K tomuto se vyjadřuje JUDr. Kristián Csach, LL.M. v článku Materiálnoprávne účinky chýbajúcich, správnych a nesprávnych zápisov v obchodnom registri (materiálna publicita registra) uveřejněném ve Sborníku č. 32 ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České a Slovenské republiky ve dnech 6. až 8. února 2007 v Průhoncích u Prahy s tématem : Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reform; na straně 31 poukazuje na to, že současná právní úprava slovenského obchodního zákoníku negativní stránku materiální publicity nezná, přičemž právní věda s touto konstrukcí nadále operuje.

³³Holejšovský, J. Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 58.

³⁴Viz Eliáš K., Bejček J., Hajn P., Ježek J. a kol. Kurz obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007

³⁵Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 625/2005.

ministerstva spravedlnosti.³⁶ Povinnost podat návrh na zápis na formuláři neplatí pro řízení týkající se státních podniků, právnických osob veřejného práva zřízených zvláštním právním předpisem a v případech, kdy se zápis provádí nebo mění z úřední povinnosti.

Návrh na zápis musí být doložen listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, a listinami, které se zakládají do sbírky listin (viz kapitola Sbíрка listin). Návrh na zápis zapisovaných údajů musí být podán bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti, přičemž podpisy na formulářích musí být úředně ověřeny, to se nevyžaduje v případě, že návrh podává orgán veřejné moci na základě zvláštního zákona. Návrh na zápis lze podat v listinné nebo elektronické podobě. Návrhy v elektronické podobě může podávat pouze osoba podepsaná uznávaným elektronickým podpisem podle zvláštního právního předpisu. V České republice je elektronický podpis upraven zákonem č. 227/2000 Sb. o elektronickém podpisu, ve Slovenské republice v zákoně č. 215/2002 Z.z. o elektronickom podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v Polské republice zákonem č. 130/2001 ze dne 18. září 2001 o podpisie elektronicznym.³⁷ Návrh na zápis se podává u místně příslušného soudu. Problematice příslušnosti rejstříkového soudu se budu podrobněji věnovat v kapitole : „Řízení ve věcech obchodního rejstříku“.

3.4 Zapisované osoby

Okruh zapisovaných osob je v České republice vymezen v § 34 Obchodního zákoníku, ve Slovenské republice v § 27 odst. 2 Obchodního zákoníku a v Polsku v článku 36 Zákona o Národním soudním rejstříku. Osoby zapisované do obchodního rejstříku rozlišujeme na osoby obligatorně

³⁶V ČR vyhláška č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku ve znění všech novel, v SR vyhláška č. 25/2004 Z.z., ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť v znení vyhlášky č. 563/2004 Z.z. a vyhlášky č. 150/2007 Z.z., v PL jsou jednotlivé formuláře upraveny vyhláškou ministra spravedlnosti ze dne 21. prosince 2000 w sprawie szczególowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczególowej treści wpisów w tych rejestrach. (jsou k dispozici na webové adrese

http://74.125.43.132/translate_c?hl=cs&sl=pl&u=http://www.ms.gov.pl/krs/krs_formularze.php&prev=/search%3Fq%3Dmonitor%2Bsadowy%2Bi%2Bgospodarczy%26hl%3Dcs%26lr%3D%26sa%3Dg&usq=ALkJrhqjfwNdQPJCb-l-BsOmhhuxza1V5Q)

³⁷Povinnost elektronického podpisu založena směrnicí EU 1999/93/ES.

zapisované, kterým je tato povinnost uložena zákonem a osoby zapisované fakultativně (tj. na vlastní žádost ovšem se splněním předpokladu, že je to zákonem umožněno). Dále jsou do rejstříku zapisovány osoby, pokud naplní zákonem předpokládané podmínky. Těmito osobami označujeme podnikatele (i když nevykonávají podnikatelskou činnost³⁸). Ne všechny subjekty jsou ale zapisovány do obchodního rejstříku.³⁹

V **České republice** jsou do obchodního rejstříku zapisovány:

- obchodní společnosti a družstva,
- zahraniční osoby podle § 21 odst. 4 Obchodního zákoníku⁴⁰,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají bydliště v České republice a osoby některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, které podnikají na území České republiky, pokud o zápis požádají.⁴¹
- další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu právní předpis⁴².

Obligatočně se do obchodního rejstříku zapisují obchodní společnosti a družstva. Pokud si zahraniční osoby na území České republiky zřídí podnik či organizační složku, vzniká i jim obligatočně povinnost zápisu do obchodního rejstříku v ČR, neboť teprve zápisem do obchodního rejstříku mají tyto subjekty oprávnění k podnikání. Fyzické osoby se do obchodního rejstříku zapisují obligatočně, pokud výše jejich výnosů nebo příjmů překročí stanovenou hranici, tj. dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní

³⁸Podle § 56 odst. 1 Obchodního zákoníku je právnická osoba založena za účelem podnikání, nestanoví-li právo Evropských společenství nebo zákon jinak. Zároveň je ve stejném ustanovení zakotveno, že společnost s ručením omezeným a akciová společnost mohou být založeny i za jiným účelem, než je podnikání (pokud to zvláštní zákon nezakazuje).

³⁹Takovými osobami jsou například osoby zapsané v rejstříku obecně prospěšných společností, nadačním rejstříku, a rejstříku společenství vlastníků jednotek, které za podnikatele považovat nelze, neboť se nezapisují do obchodního rejstříku, ale do rejstříku jiného. Viz Holejšovský, J. Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 109

⁴⁰§ 21 odst. 4 Obchodní zákoník zní: „Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky vzniká ke dni zápisu této osoby, popřípadě organizační složky jejího podniku, v rozsahu předmětu podnikání zapsaném do obchodního rejstříku. Návrh na zápis podává zahraniční osoba.“ Přičemž se zahraniční osobou rozumí fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky.

⁴¹Obdobně to platí i pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z těchto uvedených států pobyt.

⁴²Takovými osobami jsou např. Česká konsolidační agentura, Středisko cenných papírů, Česká tisková kancelář a další.

období v průměru částku sto dvacet milionů Kč, nebo ukládá-li to zvláštní zákon⁴³.

Fakultativně se mohou do obchodního rejstříku zapsat podnikatelé uvedení v § 34 odst. 1 písm. c) Obchodního zákoníku tedy fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají bydliště v České republice a osoby některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, které podnikají na území České republiky. Výhodou zápisu pro tyto osoby může být například možnost udělit prokuru, zapsat organizační složku a jejího vedoucího, anebo je pro fyzickou osobu zápis do rejstříku předpokladem pro získání podnikatelského oprávnění.

Ve **Slovenské republice** jsou do obchodního rejstříku zapisovány:

- obchodní společnosti, družstva a jiné právnické osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon⁴⁴, právnické osoby založené podle práva Evropských společenství, podniky a organizační složky podniků zahraničních osob
- odštěpné závody a jiné organizační složky podniků, pokud tak stanoví zvláštní zákon
- fyzické osoby s trvalým pobytem na území Slovenské republiky, které jsou podnikateli a které se zapisují na vlastní žádost nebo pokud tak stanoví zvláštní právní předpis.

Na Slovensku se do obchodního rejstříku obligatorně zapisují obchodní společnosti a družstva a právnické osoby založené podle práva Evropských společenství.⁴⁵ Fyzické osoby s trvalým pobytem na území Slovenské republiky a osoby s bydlištěm v některém z členských států Evropské unie nebo členského státu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se do obchodního rejstříku zapisují fakultativně, tedy na vlastní žádost⁴⁶.

⁴³ například zákon č. 26/2000 Sb. ze dne 18. ledna 2000 o veřejných dražbách upravuje v ustanovení § 6: „Dražebníkem může být fyzická osoba zapsaná v obchodním rejstříku ...“

⁴⁴ zvláštní zákon to upravuje například u Fondu národního majetku Slovenské republiky, Slovenské televize, Slovenského rozhlasu a podobně

⁴⁵ evropská akciová společnost a evropské družstevní společnost

⁴⁶ „Tento zápis může být vyvolán zájmem stát se podnikatelem bez konkrétního důvodu (například při styku se zahraničními partnery se chce podnikatel prokazovat výpisem z obchodního rejstříku). Na druhou stranu, však může být zápis odůvodněný záměrem ustanovit prokuristu nebo vedoucího odštěpného závodu, neboť v takovém případě musí být

Jakmile dojde k zápisu fyzické osoby do obchodního rejstříku, je tato osoba povinna vést podvojný účetnictví, i v České republice jí vzniká také oprávnění udělit prokuru, zřizovat organizační složky podniku a jmenovat vedoucího organizační složky. Pouze zvláštní zákon může fyzické osobě určit povinnost zápisu.⁴⁷ Zahraniční fyzické osoby, které nemají bydliště na území některého z členských států Evropské unie nebo členského státu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se do obchodního rejstříku zapisovat musí, neboť jejich zápis má konstitutivní účinek ve vztahu k možnosti začít vykonávat podnikatelskou činnost na území Slovenské republiky. Takový zápis se nevyžaduje v případě zahraničních fyzických osob s bydlištěm v některém z členských států Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

V **Polské republice** jsou do rejstříku podnikatelů povinně zapisovány:

- veřejné společnosti
- evropské hospodářské zájmové sdružení
- partnerské společnosti
- obchodní společnosti a družstva⁴⁸
- státní podniky
- výzkumné a vývojové jednotky
- vzájemné pojišťovny
- pobočky zahraničních podniků působících na území Polské republiky
- hlavní pobočky zahraničních pojišťoven
- zahraniční právnické a fyzické osoby podnikající na území Polské republiky v malém rozsahu výroby
- jiné právnické osoby, pokud vykonávají hospodářskou činnost

Veřejnou společností je osobní společnost s libovolnou výší základního kapitálu, ve které podnikají minimálně dvě osoby. Každý společník zastupuje společnost v rozsahu všech úkonů a každý společník ručí celým svým majetkem za závazky společnosti. Je to tedy obdoba veřejné obchodní

v obchodním rejstříku zapsán i osoba podnikatele.“ OVEČKOVÁ a kol. Obchodný zákonník. Komentár 1. 2. doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o. 2008. s. 93

⁴⁷např. z. č. 308/2000 Z.z., o vysílání a retransmisii ve znění všech novel

⁴⁸komanditní společnost, akciová komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo, evropské družstvo

společnosti v České republice⁴⁹. Partnerskou společností je osobní společnost s libovolnou výší základního kapitálu vytvořenou minimálně dvěma společníky – partnery za účelem výkonu svobodného povolání v rámci společnosti provozující podnik pod vlastní firmou. Partneři mohou být pouze fyzické osoby oprávněné podnikat svobodným povoláním. Partneři nesou neomezenou, osobní, solidární a subsidiární odpovědnost za obecné závazky společnosti. Fyzické osoby provozující podnikatelskou činnost se registrují v Evidenci podnikatelských činností.⁵⁰

Závěr:

Z hlediska věcného nespátřuji mezi právní úpravou v České republice a Slovenské republice v zapisovaných subjektech významné rozdíly. Slovenská verze je dle mého názoru přehlednější, zejména proto, že v zákoně o obchodním rejstříku je upravena jak hmotněprávní, tak procesněprávní problematika.

V Polské republice je okruh zapisovaných subjektů širší a definice subjektů je odlišná. Je zde zakotvena komplexní úprava zapisovaných osob, neboť tento zákon neodkazuje na použití zvláštních právních předpisů a sám říká, že do registru podnikatelů se zapisují i státní podniky, vzájemné pojišťovny a podobně.

Úvahy de lege ferenda:

Fyzická osoba, která je podnikatelem v ČR, se obligatorně zapíše do obchodního rejstříku vždy, jestliže výše jejich výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč.

S ohledem na veřejný zájem by bylo do budoucna vhodné zvážit, zda nepřistoupit ke snížení výše uvedené hranice výnosů fyzických osob. Například zákon o účetnictví v § 20 odst. 1 stanovuje povinnost z důvodu veřejného

⁴⁹Hovořím-li dále u Polské republiky o veřejné obchodní společnosti, mám tím na mysli právě společnost veřejnou.

⁵⁰zde se registrují i občanské společnosti

zájmu ověřit účetní závěrku fyzické osoby auditorem, pokud výše výnosů přesáhne za účetní období výši 80 mil. Kč při splnění dalších podmínek uvedených v tomto odstavci.

3.5 Základní zapisované údaje

Do obchodního rejstříku se zapisují pouze a jen údaje, o nichž to stanoví zákon.

Zapisované údaje je možno rozdělit do dvou skupin, jednak jsou to **všeobecné údaje** zapisované do rejstříku u všech subjektů (tj. u všech bez ohledu na to, zda se do obchodního rejstříku zapisují obligatorně či fakultativně) a **speciální údaje** stanovené pro jednotlivé formy právnických osob.

V **České republice** jsou základní zapisované údaje upraveny v § 35 Obchodního zákoníku, který stanovuje:

Do obchodního rejstříku se zapíše:

- a) firma, u právnických osob sídlo, u fyzických osob bydliště a místo podnikání, liší-li se od bydliště,
- b) předmět podnikání (činnosti)
- c) právní forma právnické osoby,
- d) u fyzické osoby rodné číslo nebo datum jejího narození, nebylo-li jí rodné číslo přiděleno,
- e) identifikační číslo, které podnikateli přidělí rejstříkový soud; potřebná identifikační čísla sdělí rejstříkovému soudu příslušný orgán státní správy⁵¹,
- f) jméno a bydliště nebo firma a sídlo osoby, která je statutárním orgánem právnické osoby nebo jeho členem, s uvedením způsobu, jak jménem právnické osoby jedná; den vzniku a zániku její funkce. Je-li statutárním orgánem nebo jeho členem právnická osoba, též jméno a bydliště osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem,

⁵¹od 1. 7. 2010 nabude účinnosti zákon č. 227/2009 Sb. ze dne 17. června 2009, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, který novelizuje ustanovení § 35 písm. e) Obchodního zákoníku takto: „*Identifikační číslo, které podnikateli přidělí rejstříkový soud; potřebné identifikační čísla poskytne rejstříkovému soudu správce základního registru osob.*“

- g) jméno a bydliště prokuristy, jakož i způsob, jakým jedná,
- h) u právnické osoby identifikační číslo, pokud jí bylo přiděleno,
- i) další skutečnosti, o kterých to stanoví právní předpis.

Ve **Slovenské republice** jsou základní zapisované údaje uvedeny v § 2 odst. 1 Zákona o obchodním rejstříku.

Do obchodního rejstříku se ve státním jazyce zapisují tyto údaje:

- a) obchodní jméno, u právnické osoby sídlo, u fyzické osoby jako podnikatele jeho jméno a příjmení, pokud se liší od obchodního jména, datum narození, rodné číslo, bydliště a místo podnikání, pokud se liší od místa bydliště,
- b) identifikační číslo,
- c) předmět podnikání nebo činnosti,
- d) právní forma právnické osoby,
- e) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby, která je statutárním orgánem nebo jeho členem, s uvedením způsobu, jak jedná jménem právnické osoby, den vzniku a zániku její funkce; je-li statutárním orgánem nebo jeho členem právnická osoba, zapisuje se též obchodní jméno, sídlo a identifikační číslo, pokud je přidělené stejně jako jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo osob, které jsou jejím statutárním orgánem, pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo, jen bylo-li přiděleno,
- f) označení, adresa umístění a předmět podnikání nebo činnosti odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku, pokud zvláštní zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku spolu se jménem, příjmením, bydlištěm, datem narození a rodným číslem vedoucího odštěpného závodu nebo jiné organizační složky podniku a s uvedením dne vzniku a zániku funkce; pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo, jen bylo-li přiděleno,
- g) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku jako prokurista, s uvedením způsobu jednání za podnikatele a dnem vzniku a zániku funkce; pokud

- jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo, jen bylo-li přiděleno,
- h) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby, která je členem dozorového orgánu zapisované osoby s uvedením vzniku a zániku této funkce, pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo, jen bylo-li přiděleno,
 - i) zrušení právnické osoby a právní důvod jejího zrušení,
 - j) datum vstupu do likvidace a datum skončení likvidace,
 - k) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby nebo obchodní jméno, sídlo a identifikační číslo právnické osoby, bylo-li přiděleno, která se zapisuje do obchodního rejstříku jako likvidátor, s uvedením způsobu jednání jménem zapsané osoby a s uvedením dne vzniku a zániku funkce, pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo, jen bylo-li přiděleno,
 - l) rozhodnutí soudu o neplatnosti právnické osoby,
 - m) vyhlášení a ukončení konkurzu,
 - n) jméno, příjmení, značka správce a adresa kanceláře fyzické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku jako správce ustanovený v konkurzním, restrukturalizačním nebo vyrovnávacím řízení; je-li správcem právnická osoba, zapisuje se její obchodní jméno, značka správce a adresa kanceláře,
 - o) datum povolení restrukturalizace nebo schválení vyrovnání a datum ukončení těchto jednání,
 - p) zavedení nucené správy podle zvláštních právních předpisů a její skončení,
 - q) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby nebo obchodní jméno, sídlo a identifikační číslo právnické osoby, je-li přidělené, která se zapisuje do obchodního rejstříku jako správce na výkon nucené správy a jeho zástupce; pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo, jen bylo-li přiděleno,
 - r) právní důvod výmazu zapisované osoby,
 - s) další skutečnosti, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis.

V Polské republice je seznam zapisovaných skutečností vyčten v článku 38 zákona o národním soudním rejstříku. Základními zapisovanými skutečnostmi shodnými pro všechny zapisované subjekty jsou:

- a) obchodní jméno a sídlo
- b) údaj o právní formě
- c) údaj o svém předchozím čísle v soudním rejstříku nebo předchozí číslo v evidenci podnikání
- d) odkaz na provádění obchodů s partnerskými společnostmi
- e) daňové evidenční číslo

Závěr:

V právní úpravě Slovenské republiky je zákonný výčet základních zapisovaných údajů podstatně širší než v právní úpravě České republiky. Základní zapisované údaje jsou ve Slovenské republice přehledně upraveny v jednom paragrafu a není třeba na rozdíl od verze České republiky dohledávat tyto údaje v dalších ustanoveních. Naopak v Polské republice je výčet základních zapisovaných údajů poměrně úzký.

Úvahy de lege ferenda:

Dle ustanovení § 35 písm. d) Obchodního zákoníku se u fyzické osoby zapisuje do obchodního rejstříku rodné číslo nebo datum narození. Toto ustanovení se však týká pouze zápisů fyzické osoby jako podnikatele nikoliv fyzické osoby jako statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu apod. Praxe nicméně zápis těchto údajů vyžaduje u všech fyzických osob. Tento postup je však opřen pouze o vyhlášku č. 250/2005 Sb. a nemá oporu v zákoně.

Povinné formuláře návrhů na zápis do obchodního rejstříku tvořící přílohu vyhlášky předpokládají u všech fyzických osob zapisovaných do obchodního rejstříku uvedení jejich rodného čísla nebo data narození. Zákon ovšem tyto údaje vyžaduje pouze u zápisů fyzických osob jako podnikatelů, nikoliv fyzických osob zapisovaných v rámci zápisu údajů jiného podnikatele. Za současného právního stavu v situaci, kdy by návrhové formuláře v souladu se zákonem, nicméně v rozporu s vyhláškou, respektive s povinným formulářem

tvořícím přílohu k vyhlášce, rodné číslo osoby – například statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu právnické osoby – do formuláře neuvedl, by rejstříkový soud na uvedení tohoto údaje trvat neměl, neboť takový požadavek je opřeno pouze o vyhlášku, která neústavně stanoví povinnosti nad rámec zákonného zmocnění. Lze nicméně předpokládat, že v praxi by soud navrhovatele vyzval k doplnění i tohoto údaje, a pokud by údaj doplněn nebyl, soud by návrh na zápis do obchodního rejstříku pravděpodobně odmítl s odkazem na ustanovení § 200d odst. 1 písm. c) Občanského soudního řádu. Konečnou odpověď na tuto otázku tak s největší pravděpodobností bude muset poskytnout až rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

Podobný problém nastává i v případě prokazování právního důvodu užívání prostor, do nichž navrhovatel umístil své sídlo nebo místo podnikání. Podle ustanovení § 37 odst. 2 Obchodního zákoníku *„K doložení právního důvodu užívání prostor postačí písemné prohlášení vlastníka nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru, kde jsou prostory umístěny, případně prohlášení osoby oprávněné nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem jinak nakládat, že s umístěním souhlasí.“* Vyhláška nicméně nad rámec zákonné povinnosti stanoví, že právní důvod užívání prostor se prokazuje i výpisem z katastru nemovitostí ne starším než 3 měsíce. I zde tak vyhláška ukládá navrhovateli povinnosti nad rámec stanovený zákonem, přičemž ústavnost tohoto postupu je přinejmenším diskutabilní.

Navrhují, aby byl tento legislativní nedostatek odstraněn. U osoby, která je statutárním orgánem společnosti a u osob, které jsou členy statutárního orgánu právnické osoby, je třeba obligatorně zapisovat do obchodního rejstříku jejich datum narození nebo rodné číslo resp. IČO v případě právnických osob. Rovněž v případě prokuristy navrhují obligatorně zapisovat do obchodního rejstříku datum narození nebo rodné číslo. Navrhují, aby se ustanovení § 35 Obchodního zákoníku doplnilo o ustanovení dle dřívější dikce Obchodního zákoníku před účinností novely č. 216/2005 Sb., kde v ustanovení § 28 odst. 9 bylo upraveno: *„Do obchodního rejstříku se u fyzické osoby zapisuje též rodné číslo, a pokud jí nebylo přiděleno, datum jejího narození, u právnické osoby se zapisuje identifikační číslo, pokud jí bylo přiděleno, bez ohledu na to, z jakých důvodů jsou do obchodního rejstříku zapisovány.“*

3.6 Další údaje zapisované u obchodních společností, družstev a státního podniku

V České republice se do obchodního rejstříku dále zapíší tyto údaje týkající se právnických osob:

- a) u veřejné obchodní společnosti jméno a bydliště nebo firma (název) a sídlo jejích společníků,
- b) u komanditní společnosti jméno a bydliště nebo firma (název) a sídlo jejích společníků, s uvedením, který ze společníků je komplementář a který komanditista, výše vkladu každého komanditisty a rozsah jeho splacení,
- c) u společnosti s ručením omezeným jméno a bydliště nebo firma (název) a sídlo jejích společníků, výše základního kapitálu, výše vkladu každého společníka do základního kapitálu a rozsah jeho splacení, výše podílu každého společníka, zástavní právo k obchodnímu podílu, dále jméno a bydliště členů dozorčí rady, byla-li zřízena, a den vzniku a zániku jejich funkce,
- d) u akciové společnosti výše základního kapitálu, rozsah jeho splacení, počet, druh, forma, podoba a jmenovitá hodnota akcií, případné omezení převoditelnosti akcií na jméno, jméno a bydliště členů dozorčí rady a den vzniku, popřípadě zániku jejich funkce; má-li společnost jediného akcionáře, zapisuje se i jméno a bydliště nebo firma a sídlo tohoto akcionáře,
- e) u družstva výše zapisovaného základního kapitálu a výše základního členského vkladu, případně vkladů,
- f) u státních podniků zakladatel, výše kmenového jmění, minimální výše kmenového jmění, kterou je státní podnik povinen zachovávat, a určený majetek.

evropská společnost

Do obchodního rejstříku se u evropské společnosti dle zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti kromě údajů stanovených Nařízením Rady⁵² a údajů zapisovaných podle obchodního zákoníku o všech právnických osobách

⁵²Nařízení Rady (ES) 2157/2001 ze dne 8. října 2001

dále zapisuje skutečnost, že výkon funkce v představenstvu členem dozorčí rady je dočasný.

Zapisuje-li se do obchodního rejstříku evropská společnost monistické struktury, zapisují se kromě údajů stanovených Nařízením Rady a údajů zapisovaných podle obchodního zákoníku o všech právnických osobách,

- a) údaje stanovené obchodním zákoníkem o
 1. členech správní rady a jejím předsedovi,
 2. generálním řediteli,
 3. delegovaných generálních ředitelích,
 4. náhradním členovi správní rady, který bude vykonávat funkci předsedy podle [§ 27 odst. 1](#),
 5. členovi správní rady dočasně pověřenému výkonem funkce předsedy podle [§ 29 odst. 2](#),
- b) údaj o tom, zda statutárním orgánem je předseda správní rady (předseda-generální ředitel), nebo generální ředitel, který není předsedou správní rady,
- c) způsob, jakým správní rada jedná jménem evropské společnosti,
- d) pověření člena správní rady výkonem funkce předsedy správní rady a doba, na kterou bylo pověření uděleno.

evropská družstevní společnost

Do obchodního rejstříku se u evropské družstevní společnosti dle zákona č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti dle ustanovení § 11 zapisují tyto další skutečnosti:

U evropské družstevní společnosti dualistické struktury se dále zapisují údaje o tom, že člen kontrolní komise dočasně vykonává funkci člena představenstva, a den vzniku a zániku pověření k dočasnému výkonu funkce.

U evropské družstevní společnosti monistické struktury se nezapisují údaje o představenstvu; místo nich se zapíše

- a) jméno, příjmení a bydliště nebo obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo členů správní rady,
- b) jméno, příjmení a bydliště generálního ředitele,
- c) jméno, příjmení a bydliště pověřeného ředitele nebo ředitelů,
- d) den vzniku a zániku funkce předsedy správní rady,

- e) pověření člena správní rady výkonem funkce předsedy správní rady a doba, na kterou je pověření uděleno,
- f) určení, zda je statutárním orgánem předseda správní rady nebo generální ředitel, který není předsedou správní rady,
- g) způsob jednání správní rady a statutárního orgánu a
- h) způsob jednání jednoho nebo více pověřených ředitelů.

Je-li členem správní rady právnická osoba, zapisuje se i jméno, příjmení a bydliště fyzické osoby, která bude vykonávat práva a povinnosti člena správní rady jménem právnické osoby:

- a) rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení valné hromady evropské družstevní společnosti, kterým byl schválen návrh projektu změny právní formy evropské družstevní společnosti na družstvo nebo kterým byla určena neplatnost projektu změny právní formy evropské družstevní společnosti na družstvo,
- b) listiny o pověření člena správní rady výkonem funkce předsedy správní rady a
- c) listiny osvědčující jmenování a odvolání nebo jiný způsob zániku funkce generálního ředitele a pověřeného ředitele nebo ředitelů evropské družstevní společnosti.

evropské hospodářské a zájmové sdružení

Do obchodního rejstříku se u evropského hospodářského a zájmového sdružení dle zákona č. 360/2004 Sb.⁵³, o evropském hospodářském a zájmovém sdružení na zápis evropského sdružení nebo pobočky do obchodního rejstříku a na řízení ve věcech týkajících se zápisu evropského sdružení nebo pobočky do obchodního rejstříku použijí ustanovení zvláštních právních předpisů o obchodním rejstříku a o řízení ve věcech obchodního rejstříku, nestanoví-li zákon o evropském a hospodářském zájmovém sdružení jinak.

Do obchodního rejstříku se u pobočky zapisují údaje vyžadované zvláštním právním předpisem u organizační složky podniku zahraniční osoby, která má sídlo v některém z členských států Evropské unie.

⁵³harmonizace v souvislosti s nařízením Rady č. 2137/85 EHS ze dne 25. června 1985

Slovenská republika

Zvláštní zapisované údaje podle § 2 odst. 2 Zákona o obchodním rejstříku jsou rozdělené podle právní formy jednotlivých zapisovaných subjektů.

U veřejné obchodní společnosti se zapisují údaje, které poukazují na osobní charakter této společnosti. Těmi jsou jména, příjmení a bydliště společníků u fyzických osob, resp. obchodní jména, názvy a sídla u právnických osob jako neomezeně ručících společníků.

V komanditní společnosti se zapisují jména, příjmení a bydliště společníků u fyzických osob, resp. obchodní jména, názvy a sídla u právnických osob a navíc rozlišení společníků na komanditistu a komplementáře, výše vkladu každého komanditisty, rozsah jeho splacení, výše základního kapitálu a jejího rozsahu splacení.

Do zápisu společnosti s ručením omezeným se vkládají údaje o společnících, zda se jedná o fyzické nebo právnické osoby, dále výše základního kapitálu, výše vkladu každého společníka a rozsah splacení jak u výše základního kapitálu, tak u vkladu každého společníka.

U akciové společnosti se kromě všeobecně zapisovaných údajů zapisují údaje o výši základního kapitálu, rozsahu jeho splacení, počtu, druhu, formě, podobě a jmenovité hodnotě akcií. V případě převoditelnosti akcií na jméno nebo název se zapisuje i toto omezení převoditelnosti. U akciové společnosti s jediným akcionářem se uvádí i údaje o tomto akcionáři a to podle toho, zda jde o fyzickou či právnickou osobu.

U družstva jsou dalšími zapisovanými údaji výše zapisovaného základního kapitálu a výše základního členského vkladu.

U státního podniku jsou dalšími povinně zapisovanými údaji i název zakladatele a výše kmenového jmění.

Do obchodního rejstříku se u evropské společnosti dle zákona č. 562/2004 Z.z., o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platném znění a evropského družstva dle zákona 91/2007 Z.z., o európskom družstve v platném znění dále zapisují jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby, která je členem správní rady s uvedením dne vzniku, případně zániku funkce. Pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje se rodné číslo pouze, bylo-li přiděleno.

U evropského hospodářského a zájmového sdružení se do obchodního rejstříku dle zákona č. 177/2004 Z.z., o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, zapisují další údaje jako jméno, příjmení, bydliště, nebo obchodní jméno nebo název a sídlo každého člena sdružení.

Polská republika

U veřejné obchodní společnosti se u společníků jako fyzických osob zapisuje jméno, příjmení a číslo sociálního zabezpečení, údaj o manželství, uzavření manželské smlouvy o rozdělení majetku mezi manžely, potvrzení o způsobilosti k právním úkonům, existuje-li; u společníků jako právnických osob se zapisuje obchodní jméno a identifikační číslo v registru subjektů národního hospodářství (REGON), údaje o statutech nebo smlouvách a jejich případných změnách a obdobích, ve kterém byla vytvořena účetní jednotka.

U partnerské společnosti se u partnerů jako fyzických osob zapisuje jméno, příjmení a číslo sociálního zabezpečení, údaj o manželství, uzavření manželské smlouvy o rozdělení majetku mezi manžely, potvrzení o způsobilosti k právním úkonům, existuje-li; u partnerů jako právnických osob se zapisuje obchodní jméno a identifikační číslo v registru subjektů národního hospodářství (REGON), údaje o statutech nebo smlouvách a jejich případných změnách a obdobích, ve kterém byla vytvořena účetní jednotka. Navíc je zde nutný údaj o odpovědnosti partnerů v souladu s článkem 95 § 2 Kodexu obchodních společností⁵⁴.

U komanditní společnosti se zapisuje označení společníků, určení, který z nich je komplementář a který komanditista, výše vkladu každého komanditisty, rozsah jeho splacení, výše základního kapitálu a jejího rozsahu splacení. U komplementářů (fyzických osob) se dále zapisují údaje o manželství, uzavření manželské smlouvy o rozdělení majetku mezi manžely, potvrzení o způsobilosti k právním úkonům existuje-li; u právnických osob údaje o statutech nebo smlouvách a jejich případných změnách a obdobích, ve kterém byla vytvořena účetní jednotka.

U komanditní společnosti na akcie se zapisuje označení komplementáře, výše základního kapitálu, počet a jmenovitá hodnota akcií, množství

⁵⁴zákon ze dne 15. září 2000, Kodeks spółek handlowych ve znění všech pozdějších novel

přednostních akcií a druh jejich zvýhodnění, údaj o tom, jaká část základního kapitálu byla splacena. Vložili-li společníci do společnosti i nepeněžité vklady, zaznamená se i nominální hodnota akcií.

V případě společnosti s ručením omezeným se dále zapisuje výše základního kapitálu, určení, zda společník může mít jeden či více podílů, určení společníků (buď jednoho, nebo více), pokud mají dohromady nejméně 10% základního kapitálu nebo množství podílů držených společníky dosahující takové výše, údaj o tom, že společnost má pouze jednoho společníka, je-li tomu tak, označení dohody, jestliže smlouva obsahuje nějaké mezery.

U akciové společnosti se do obchodního rejstříku mimo jiné dále zapisuje výše základního kapitálu, počet a jmenovitá hodnota akcií, množství přednostních akcií a druh jejich zvýhodnění, výše cílového kapitálu, stanoví-li tak zákon a určení zda je rada oprávněna stanovovat emisní kurzy akcií, údaj o tom, jaká část základního kapitálu byla splacena, určení nominálních hodnot u podmíněného zvýšení základního kapitálu, určení, že společnost má pouze jednoho akcionáře, údaj o usnesení o vydání konvertibilních dluhopisů a akcií vydaných pro tyto dluhopisy a o právu podílet se na zisku.

Rejstřík podnikatelů je navíc rozdělen do šesti kapitol, přičemž pro každou kapitolu se zadávají některé informace:

První kapitola odpovídá základním zapisovaným skutečnostem : název nebo obchodní firma, právní forma, sídlo, adresy poboček, pokud existují. Další údaje uvedené v první kapitole se budou lišit v závislosti na tom, o jakou právní formu se jedná. Například v případě veřejné obchodní společnosti, partnerské společnosti, komanditní společnost a komanditní společnosti na akcie se zapisují mimo jiné informace o společnících (tj. jméno a číslo sociálního pojištění). Pokud jde o společnost s ručením omezeným, musí být zapsána například výše základního kapitálu. U akciové společnosti to jsou mimo jiné informace o počtu akcií a jejich jmenovité hodnotě, přednostních akcií a podobně.

Kapitola druhá se týká zapisování údajů o orgánech společnosti a to včetně uchovávání osobních informací u osob oprávněných k zastupování společnosti a o organizační struktuře společnosti.

Třetí kapitola obsahuje údaje o obchodní činnosti provozovatele, o předkládání finančních dokumentů, usnesení o schválení účetní závěrky, rozdělení zisku nebo krytí ztráty.

Čtvrtá kapitola se věnuje nedoplatkům na daních, clech, sociálním pojištění nebo insolventnosti společnosti.

Kapitola pátá zase obsahuje údaje o jmenování a odvolání správce.

A šestá kapitola obsahuje informace o likvidaci společnosti, změně právní formy, rozdělení a sloučení s jiným subjektem a informace o úpadku podnikatele.

Závěr:

Mezi právní úpravou v České a Slovenské republice v dalších zapisovaných údajích nejsou významné rozdíly.

V Polské republice je jiná struktura společností. Partnerská společnost je specifikem polské úpravy, která v České republice ani Slovenské republice neexistuje. Specifikem Polské verze je zapisování údajů o manželské smlouvě. S ohledem na ochranu obchodních partnerů a věřitelů je povinnost uvádět uzavření manželské smlouvy o rozdělení majetku mezi manžely. Dále je v polské úpravě zavedena povinnost uvádět identifikační číslo v registru subjektů národního hospodářství -(REGON), což umožňuje získat obchodním partnerům a věřitelům další informace o společnících, partnerech a komplementářích. U akciové společnosti je nutné dále uvádět údaj o usnesení o vydání konvertibilních dluhopisů a akciích vydaných pro tyto dluhopisy a o právu podílet se na zisku. Rejstřík podnikatelů je navíc rozdělen ještě do 6 samostatných kapitol. Například 4. kapitola se věnuje nedoplatkům na daních, clech, sociálního pojištění nebo insolventnosti.

Úvahy de lege ferenda:

U akciové společnosti se zapisuje do obchodního rejstříku jméno a bydliště členů dozorčí rady. Obchodní zákoník nestanovuje povinnost zapisovat do obchodního rejstříku datum narození, příp. rodné číslo členů dozorčí rady. Na základě vyhlášky č.250/2005 Sb. je v závazných formulářích však požadováno uvádět u členů dozorčí rady datum narození nebo rodné číslo. Tento postup

tedy nemá oporu v zákoně. Navrhuji, aby byla do zákona doplněna povinnost uvádět v návrhu na zápis do obchodního rejstříku u členů dozorčí rady i datum narození nebo rodné číslo v tom znění, jak uvádím v závěru části 3.5 „Základní zapisované údaje.“ Takové řešení navrhuji proto, aby nemohlo dojít k zaměnitelnosti osob se stejným jménem a příjmením.

Do budoucna by bylo vhodné se zamyslet, zda povinnost používat závazné formuláře je optimální, neboť z povahy věci nemohou obsáhnout všechny případy, které mohou nastat.

3.7 Údaje zapisované u podniku a jeho organizační složky zahraniční osoby

Zahraniční osobou se rozumí fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České, Slovenské a Polské republiky (platí pro každou zemi zvlášť). Zahraniční osoby mohou podnikat za stejných podmínek jako podnikatelé místní, přičemž podnikáním této osoby se rozumí, že má podnik nebo jeho organizační složku umístěnou na území jednotlivých zemí. Oprávnění zahraniční osoby vzniká ke dni zápisu této osoby do obchodního rejstříku.

Česká republika

Údaje zapisované u podniku zahraniční osoby nebo u organizační složky podniku zahraniční osoby jsou upraveny v § 38h Obchodního zákoníku. Do obchodního rejstříku se ohledně podniku zahraniční osoby a ohledně organizační složky jejího podniku zapíše:

- a) označení a sídlo (umístění) podniku nebo jeho organizační složky a identifikační číslo,
- b) předmět činnosti podniku nebo jeho organizační složky,
- c) právo státu, kterým se zahraniční osoba řídí, a prikazuje-li toto právo zápis, pak také evidence, do které je zahraniční osoba zapsána, a číslo zápisu,
- d) firma nebo název zahraniční osoby, její právní forma a výše upsaného základního kapitálu v příslušné měně, je-li vyžadován,

- e) zapisované údaje požadované zákonem u statutárního orgánu nebo jeho člena
- f) zapisované údaje požadované zákonem pro vedoucího organizační složky podniku a místo jeho pobytu,
- g) zrušení zahraniční osoby, jmenování, identifikační údaje a oprávnění likvidátora, ukončení likvidace zahraniční osoby
- h) prohlášení konkursu nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraniční osoby a
- i) ukončení činnosti podniku nebo jeho organizační složky v České republice.

U podniku zahraniční osoby a organizační složky podniku zahraniční osoby, která má sídlo v některém z členských států Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, se do obchodního rejstříku zapíší:

- a) označení a sídlo (umístění) podniku nebo jeho organizační složky, liší-li se od názvu nebo firmy zahraniční osoby, a identifikační číslo,
- b) předmět činnosti podniku nebo jeho organizační složky,
- c) evidenci, do které je zahraniční osoba zapsána, je-li zapsána, a číslo zápisu,
- d) firma nebo název zahraniční osoby a její právní forma,
- e) zapisované údaje požadované zákonem u statutárního orgánu nebo jeho člena,
- f) zapisované údaje požadované zákonem pro vedoucího organizační složky podniku a místo jeho pobytu,
- g) zrušení zahraniční osoby, jmenování, identifikační údaje a oprávnění likvidátora, ukončení likvidace zahraniční osoby,
- h) prohlášení konkursu nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraniční osoby a
- i) ukončení činnosti podniku nebo jeho organizační složky v České republice.

Slovenská republika

Okruh údajů zapisovaných u podniku a jeho organizační složky zahraniční osoby je přesně vymezen v § 2 odst. 3 a 4 Zákona o obchodním rejstříku. Především je nutné rozlišovat, jedná-li se o podnik zahraniční osoby nebo organizační složku podniku zahraniční osoby se sídlem v některých z členských států Evropské unie nebo nikoli⁵⁵.

U zahraničních osob, jež mají sídlo na území Evropské unie, se zapisuje:

- a) označení podniku nebo organizační složky podniku zahraniční osoby, pokud je odlišné od obchodního jména zahraniční osoby,
- b) adresa místa činnosti podniku zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby,
- c) identifikační číslo podniku zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby,
- d) předmět podnikání podniku zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby,
- e) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo vedoucího podniku zahraniční osoby nebo vedoucího organizační složky podniku zahraniční osoby s uvedením dne vzniku a po jejím skončení dne zániku jeho funkce a jeho oprávnění; pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, se zapisuje rodné číslo, pokud jí bylo přiděleno,
- f) zrušení podniku zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby v České republice,
- g) obchodní jméno, sídlo a právní forma zahraniční osoby,
- h) rejstřík nebo jiná evidence, do které je zapsána zahraniční osoba, a číslo zápisu,
- i) údaje o zahraniční osobě podle odstavce 1 písm. e),
- j) datum vstupu do likvidace zahraniční osoby a datum ukončení likvidace zahraniční osoby,
- k) údaje o likvidátoru nebo likvidátorech zahraniční osoby podle odstavce 1 písm. k),

⁵⁵§ 2 odst. 3 zákona o obchodním rejstříku se vztahuje na zahraniční osoby se sídlem v některých z členských států EU, odst. 4 téhož zákona se věnuje zápisům zahraniční osoby se sídlem mimo území Evropské unie.

- l) jméno, příjmení, bydliště, datum narození a rodné číslo fyzické osoby nebo obchodní jméno, nebo název, sídlo a identifikační číslo právnické osoby, pokud je přiděleno, která se zapisuje do obchodního rejstříku jako osoba vykonávající konkurz, restrukturalizaci nebo jiné podobné řízení při zahraniční osobě; pokud jde o zahraniční fyzickou osobu, zapisuje rodné číslo, pokud jí bylo přiděleno,
- m) datum prohlášení konkursu, povolení restrukturalizace nebo zahájení jiného obdobného řízení, které se týká zahraniční osoby, a datum ukončení těchto řízení,
- n) zrušení zahraniční osoby.

U podniku zahraniční osoby a u organizační složky podniku zahraniční osoby, která má sídlo mimo území členských států Evropské unie, se kromě údajů podle §2 odst. 3 Zákona o obchodním rejstříku zapisují tyto údaje:

- a) právo státu, kterým se zahraniční osoba řídí, a pokud toto právo stanoví povinnost zápisu zahraniční osoby do obchodního rejstříku nebo do jiné evidence, tato evidence a číslo zápisu,
- b) předmět podnikání zahraniční osoby,
- c) nejméně jednou ročně hodnota základního kapitálu zahraniční osoby vyjádřená v zahraniční měně, pokud tato osoba má základní kapitál a pokud tento údaj nevyplývá z listin podle § 3 odst.. 2 písm. b).

Polská republika

Údaje zapisované u podniku zahraniční osoby, u organizační složky podniku zahraniční osoby nebo u hlavní pobočky zahraniční pojišťovny jsou upraveny v článku 38 odstavci 12. až 15. zákona o Národním soudním rejstříku. Zahraniční osoby z členských států Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu (EFTA) mohou provádět a vykonávat podnikatelskou činnost za stejných podmínek jako polští podnikatelé. Zahraniční osoby z jiných než členských států mohou vykonávat hospodářskou činnost v právní formě společností – komanditní společnost, komanditní společnost na akcie, společnost s ručením omezeným a akciová společnost, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak.

U podniku zahraniční osoby se do rejstříku podnikatelů zapisuje:

- a) jméno, příjmení a místo bydliště fyzické osoby nebo označení a sídlo právnické osoby, která získala povolení k podnikání na území Polské republiky,
- b) označení orgánu, který vydal povolení zahraniční osobě podnikat na území Polské republiky, evidenční číslo povolení a datum, kdy bylo vydáno.

U poboček podniků zahraničních osob se zapisuje:

- a) identifikace zahraniční osoby spolu s označením její organizačně-právní formy,
- b) místo bydliště, popř. sídlo zahraniční osoby,
- c) provozuje-li zahraniční osoba podnik na základě zápisu do rejstříku (rejstříku, ve kterém je zahraniční osoba registrována) zapisuje se označení tohoto rejstříku spolu s evidenčním číslem tohoto zápisu a označení orgánu spravujícího takový rejstřík,
- d) jde-li o zahraniční osobu se sídlem v jiných než členských státech Evropské unie nebo Evropského sdružení volného obchodu – stran dohody o Evropském hospodářském prostoru i prohlášení, které právní předpisy se na právnickou osobu vztahují.

Zvláštní zahraniční osobou v Polské republice zapisující se do rejstříku podnikatelů je hlavní pobočka zahraniční pojišťovny. Zde se zapisuje:

- a) identifikace zahraniční pojišťovny spolu s označením její organizačně-právní formy,
- b) sídlo zahraniční pojišťovny,
- c) provozuje-li se zahraniční pojišťovna na základě zápisu do rejstříku (rejstříku, v němž musí být zahraniční pojišťovací společnost zapsána), zapisuje se označení tohoto rejstříku spolu s evidenčním číslem tohoto zápisu a označení orgánu spravujícího takový rejstřík,
- d) jde-li o zahraniční pojišťovnu se sídlem v jiných než členských státech Evropské unie nebo Evropského sdružení volného obchodu – stran dohody o Evropském hospodářském prostoru i prohlášení, které právní předpisy se na zahraniční pojišťovnu vztahují.

Závěr:

Výčet zapisovaných údajů u podniku nebo organizační složky zahraniční osoby se sídlem na území Evropské unie je v právní úpravě Slovenské republiky podstatně širší než v právní úpravě České republiky.

Ve Slovenské republice se mimo jiné na rozdíl od České republiky zapisují údaje o osobě vykonávající konkurz, restrukturalizaci nebo jiné obdobné řízení.

Ve verzi České republiky se pro zahraniční osoby na území EU zapisuje navíc i právo státu, kterým se zahraniční osoba řídí. Ve verzi Slovenské republiky je tato povinnost zakotvena pouze pro podniky zahraniční osoby mimo EU.

Ve verzi Polské republiky jsou na rozdíl od Slovenské a České republiky zvlášť uvedeny zapisované údaje pro podnik zahraniční osoby a zvlášť pro pobočku (organizační složku). U podniku zahraniční osoby se navíc do rejstříku zapisuje označení orgánu, který vydal povolení zahraniční osobě podnikat na území Polské republiky, evidenční číslo povolení a datum, kdy bylo vydáno. Zahraniční osoby z členských států Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu (EFTA) mohou provádět a vykonávat podnikatelskou činnost za stejných podmínek jako polští podnikatelé. Zahraniční osoby mimo území EU mají omezenou možnost právní formy obchodní společnosti (omezení platí pro osobní společnosti).

Ve verzi Polské republiky jsou navíc upraveny povinně zapisované údaje u hlavní pobočky zahraniční pojišťovny.

Úvahy de lege ferenda:

Problematiku zápisů podniku a organizačních složek zahraničních osob jsem konzultovala s JUDr. Karlem Střelcem Ph.D, advokátem ve Vyškově. Z této konzultace vyplynulo, že *„v praxi bývá pro zahraniční osobu jednodušší založit na území ČR obchodní společnost (zpravidla s.r.o. nebo a.s.), než zřízovat organizační složku, resp. odštěpný závod zahraniční osoby“*.⁵⁶ Tuto problematiku jsem konzultovala i s Ing. Karlem Psohlavcem, auditorem ve Vyškově, který mi sdělil, že ve své praxi se setkává s těmito subjekty pouze výjimečně. Dle jeho stanoviska je z ekonomického a daňového hlediska

⁵⁶ osobní sdělení JUDr. Karla Střelce Ph.D., advokáta ve Vyškově ze dne 5. května 2010

výhodnější založit na území České republiky obchodní společnost než zřizovat organizační složku podniku zahraniční osoby.⁵⁷ Organizační složky podniku zahraniční osoby jsou povinny dle jeho názoru vést dvojí účetnictví a to podle tuzemských i zahraničních pravidel, zpracovávat a předkládat daňové přiznání k dani z příjmu právnických osob na území České republiky i ve své mateřské zemi.

Z výše uvedených důvodů proto nenavrhuji žádné konkrétní návrhy de lege ferenda.

⁵⁷ osobní sdělení Ing. Karla Psohlavce, auditora ve Vyškově ze dne 10. května 2010

4. Zveřejňování zápisů v obchodním rejstříku

Jednou z povinností rejstříkových soudů je zveřejňování zápisů do obchodního rejstříku a to je splněno publikací v Obchodním věstníku⁵⁸. Takto se zveřejňují zápisy v obchodním rejstříku, oznámení o uložení listin do sbírky listin a také další údaje a skutečnosti. Je třeba odlišovat pojmy zveřejnění a uveřejnění. Uveřejnění je v zásadě v moci soukromých osob, pojem zveřejnění je zákonem naplněn publikací v Obchodním věstníku. Z toho plyne, že i zveřejňování zápisů v obchodním rejstříku je svázáno s Obchodním věstníkem a účinky jsou proto zásadně vázány nikoliv na faktické provedení zápisu, ale až na jeho zveřejnění.⁵⁹

Povinnost zveřejňování v Obchodním věstníku je v České republice zakotvena v § 769 Obchodního zákoníku, jehož další úpravu stanovila vláda nařízením č. 503/2000 Sb. V právní úpravě Slovenské republiky je tato povinnost upravena v § 769 Obchodního zákoníku a doplněna vládním nařízením č. 42/2004 Z.z. V Polské republice je právní úprava povinnosti zveřejňování v Obchodním věstníku stanovena v článku 13 zákona o národním soudním rejstříku a zákonem ze dne 22. prosince 1995 o Soudním a hospodářském monitoru pro Polskou republiku⁶⁰.

Rejstříkový soud je povinen zveřejnit zápis, změnu či výmaz zápisu v obchodním rejstříku, jakož i uložení listiny do sbírky listin bez zbytečného odkladu po provedeném zápisu (ledaže je tato povinnost stanovena někomu jinému).

V české právní úpravě § 3 nařízení vlády o Obchodním rejstříku stanovuje, které údaje se do něj obligatorně zapisují, fakultativně (na žádost) je možné do Obchodního věstníku zapsat pouze oznámení o povolení zápisu do obchodního

⁵⁸V Polské republice se tento institut nazývá Hospodářský a soudní monitor (Monitor Sadowy i Gospodarczy). Hovořím-li v dalším výkladu o obchodním věstníku, mám tím na mysli i Soudní a hospodářský monitor.

⁵⁹Viz Eliáš K., Bejček J., Hajn P., Ježek J. a kol. Kurz obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, s.

⁶⁰nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku ve znění všech novel, nariadenie vlády č. 42/2004 Z.z., o Obchodnom vestníku ve znení všech novel Ustawa z dnia 22 grudnia 1995 r. o wydawaniu Monitora Sądowego i Gospodarczego ve znění všech novel

rejstříku, obsahující informaci o jaký zápis se jedná, koho se týká, den zápisu, rejstříkový soud a spisová značka, pod kterou je rejstříkový spis veden.

Na Slovensku jsou zapisované údaje a skutečnosti upraveny obecněji než v České republice v § 1 nařízení vlády o Obchodním věstníku. Zveřejňují se údaje, rozhodnutí a oznámení, o kterých to stanoví obchodní zákoník a další zákony.⁶¹ Fakultativně se mohou zapisovat i údaje, které zvláštní zákony nevyžadují, ale i rozhodnutí a oznámení státních orgánů nebo jiných osob pověřených k výkonu veřejné moci týkající se podnikatelů a oznámení podnikatelů.

Soudní a hospodářský monitor v Polské republice je celostátní oficiální (úřední) věstník, kde se publikují oznámení týkající se problematiky obsažené v Kodexu obchodních společností, v občanském soudním řádu a v dalších zákonech. Obecně platí, že záznamy v Národním soudním rejstříku musí být v Soudním a hospodářském monitoru publikovány, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak.

V České právní úpravě se ve věstníku zveřejňuje den a obsah zápisu v obchodním rejstříku, rejstříkový soud a spisová značka, pod kterou je veden rejstříkový spis, jde-li o usnesení valné hromady o přechodu účastnických cenných papírů, usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu, rozhodnutí představenstva akciové společnosti a usnesení valné hromady akciové společnosti o snížení základního kapitálu.

U zveřejnění oznámení o uložení dokumentů do sbírky listin se zveřejní pouze oznámení o uložení, obsah ukládané listiny může být zveřejněn jedině na základě žádosti podnikatele.

Zveřejnění je rozhodné pro účinnost zapisovaných skutečností a možnost namítat je vůči třetím osobám. Zveřejnění zápisu v Obchodním věstníku má tyto účinky : zapsané skutečnosti a údaje jsou účinné vůči každému (ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve), údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve. Těchto údajů a obsahu listin se

⁶¹ např. z. č. 566/2001 Z.z. o cenných papírech, z. č. 483/2001 Z.z. o bankách

však zapsaná osoba nemůže dovolávat do šestnáctého dne po zveřejnění, jestliže třetí osoba prokáže, že o nich nemohla vědět.

V Evropské unii plní tuto funkci **Úřední věstník Evropské unie**, ve kterém se zveřejňují pouze stanovené údaje u tzv. supranacionálních společností, jako je Evropské hospodářské zájmové sdružení⁶² či Evropská společnost⁶³, Evropské družstevní společnosti⁶⁴ (např., že došlo k zápisu nebo výmazu evropské společnosti, že došlo k zápisu sídla či výmazu zapsaného sídla evropské společnosti v případě jejího přemístění a podobně). Tento úřední věstník je stejný pro všechny členské státy Evropské unie.

Závěr:

Ve všech státech Evropské unie byla směrnicí zavedena povinnost zřídit institut, v rámci něhož se provádí zveřejňování zápisů. V České a Slovenské republice jsou údaje zveřejňovány formou Obchodního věstníku, v Polské republice se tento institut nazývá soudním a hospodářským monitorem. Ve všech třech popisovaných státech se v rámci tohoto institutu zveřejňují obdobné údaje.

Úvahy de lege ferenda:

Institut Obchodního věstníku je v České republice dlouhodobě používán a má svoji tradici. Dříve byl vydáván za úplatu v tištěné podobě. Současně však byl bezplatně k dispozici v určených knihovnách, kde bylo možné si jej zapůjčit. V současnosti není Obchodní věstník již vydáván v tištěné podobě. Je k dispozici v elektronické podobě na internetové stránce Obchodního věstníku⁶⁵. Získání informací z Obchodního věstníku je zpoplatněno. Vzhledem k tomu, že internetový přístup do obchodního rejstříku, resp. sbírky listin zpoplatněn není, nabízí se otázka, zda je v pořádku, že přístup do Obchodního věstníku je za úplatu.

Domnívám se, že je zbytečné, aby informace o obchodních společnostech a dalších subjektech byly zveřejňovány na dvou serverech. Současnou funkci

⁶²zakotvena nařízením Rady č. 2137/85/EHS

⁶³zakotvena nařízením Rady EU č. 2157/2001

⁶⁴zakotvena Nařízením Rady č. 1435/2003

⁶⁵<http://ov.ihned.cz/>

Obchodního věstníku by mohla plnit například sbírka listin, ve které by se příslušné informace zveřejňovaly bezúplatně.

De lege ferenda navrhuji, aby byl institut Obchodního věstníku zrušen a jeho funkci aby plnila sbírka listin.

5. Řízení ve věcech obchodního rejstříku

Řízení ve věcech obchodního rejstříku upravuje v České a Polské republice občanský soudní řád.⁶⁶ V české verzi je částečně upraveno i v obchodním zákoníku v § 31 – 33. Na Slovensku je úprava řízení ve věcech obchodního rejstříku obsažena především v zákoně o obchodním rejstříku, kde téměř v každém jeho ustanovení nalezneme úpravu postupů rejstříkového soudu.

Ustanovení občanského soudního řádu se při registraci údajů použije přiměřeně jen pro doručování zásilek nebo v případě ukládání sankcí. Zápis údajů do obchodního rejstříku není výsledkem rozhodnutí soudu v občanském soudním řízení, ale je vykonaný na základě registrace (jako jiné činnosti soudů), která se nepovažuje za občanské soudní řízení.

Předmětem řízení je provedení zápisů zákonem stanovených údajů do obchodního rejstříku.

Česká republika

Obchodní rejstřík vede tzv. rejstříkový soud, kterým je krajský soud jako soud prvního stupně, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby, jíž se zápis v rejstříku týká, jde-li o zahraniční osobu, je v řízení příslušný soud, v jehož obvodu je umístěn její podnik nebo organizační složka podniku⁶⁷.

Řízení se zahajuje zásadně na návrh, který lze podat pouze na formuláři, který pro tento účel vydalo Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku. Tyto formuláře jsou volně přístupné na internetové adrese <http://portal.justice.cz>. Ke každému formuláři byl zveřejněn seznam příloh, které

⁶⁶ Český občanský soudní řád (z. č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů) upravuje řízení ve věcech obchodního rejstříku v § 200a-200de, slovenský občanský soudní řád (z. č. 99/1963 Z.z. ve znění pozdějších předpisů) v ustanoveních § 200a – 200c. , polský občanský soudní řád (zákon z 17. listopadu 1964 ve znění pozdějších předpisů) v článku 694.

⁶⁷ Upraveno v § 9 odst. 3 písm. a) a § 200a odst. 1 občanského soudního řádu. Těmito soudy jsou Městský soud v Praze, Krajský soud v Praze, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Brně a Krajský soud v Ostravě.

může rejstříkový soud jako přílohy k návrhu na zápis požadovat. Formuláře, přílohy a návody pro jejich vyplnění jsou uveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup a jsou zpřístupněny bez jakýchkoli poplatků.

Pro řízení týkajících se státních podniků, právnických osob veřejného práva zřízených zvláštním právním předpisem a v případech, kdy se zápis provádí z úřední povinnosti, není povinnost použít vyhláškou určené formuláře, ale může být podán jednak v listinné podobě s úředně ověřeným podpisem a jednak v podobě elektronické podepsané uznávaným elektronickým podpisem podle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Bez návrhu se řízení zahajuje, má-li být jím dosažena shoda mezi zápisem a skutečným stavem. Tato možnost soudu zahájit řízení o zápis deklaratorních změn je důležitým ukazatelem pro důvěru v zápisy v obchodním rejstříku, neboť soud tímto deklaruje stav, který již právně nastal.⁶⁸ Proti usnesení rejstříkového soudu o zahájení řízení bez návrhu se nelze odvolat⁶⁹.

Aktivně legitimovanými osobami k podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku jsou jednak osoby zapisované do obchodního rejstříku (§ 34 Obchodního zákoníku), které jsou povinny návrh podat ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co rozhodná skutečnost nastala a také osoby, o nichž to stanoví zákon.

Vzhledem k tomu, že obchodní společnost vzniká jako právní subjekt až dnem, ke kterému je zapsána do obchodního rejstříku, je vyloučeno, aby dosud neexistující subjekt bez právní subjektivity (a bez způsobilosti být účastníkem řízení) mohl již před svým vznikem podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. Návrh na „prvozápis“ obchodní společnosti nepodává osoba uvedená v § 34, ale osoba uvedená v příslušném speciálním ustanovení obchodního rejstříku pro daný typ obchodní společnosti, tj. ona zmiňovaná osoba, o níž tak stanoví zákon.⁷⁰ V tomto případě je nutné chápat ustanovení § 31 odst. 1 a 2 Obchodního zákoníku jako ustanovení obecné, k němuž jsou v poměru

⁶⁸K zahájení řízení bez návrhu a jeho podmínkám více v Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 32 Cdo 444/2000.

⁶⁹dle ustanovení § 202 odst. 1, písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád v platném znění

⁷⁰K vývoji dikce ustanovení § 31 odst. 1 ObchZ. v období tzv. „rejstříkové“ novely obchodního zákoníku více srov. Bartošiková, M. K podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku po „rejstříkové“ novele, Obchodní právo, 2006, č. 2, s. 2-3.

speciality ustanovení obchodního zákoníku (případně zvláštního právního předpisu) určující, kdo podává návrh na zápis do obchodního rejstříku za osoby uvedené v § 34 Obchodního zákoníku.⁷¹ Příkladem takového speciálního ustanovení může být § 78 odst. 2 Obchodního zákoníku, na základě kterého návrh na zápis veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku podepisují všichni společníci a přikládá se k němu společenská smlouva. Další takovým příkladem je podepsání návrhu na zápis společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku všemi jednateli dle § 112 odst. 1 Obchodního zákoníku. Rejstříkový soud proto dle mého názoru nemůže odmítnout návrh na prvozápis společnosti s ručením omezeným podaný jejími jednateli z důvodu toho, že jej učinily osoby, které k tomu nejsou hmotným právem oprávněny. V případě, že osoby dle § 31 odst.1 Obchodního zákoníku nesplní svoji povinnost podat návrh na zápis bez zbytečného odkladu, a to ani v dodatečně lhůtě 15 dnů, mohou návrh na zápis podat osoby, které na něm doloží právní zájem a k návrhu přiloží předepsané listiny.

Účastníky řízení jsou navrhovatel a podnikatel, kterého se návrh týká. Obecná úprava účastníků řízení podle § 94 odst. 1 a 2 Občanského soudního řádu se v rejstříkovém řízení nepoužije.

Po zahájení řízení soud nejprve zkoumá, zda jsou splněny všechny předpoklady, které jsou pro zápis vyžadovány hmotněprávními předpisy. A to především byl-li návrh podán oprávněnou osobou, způsobem předepsaným podle zvláštního právního předpisu, obsahuje-li všechny náležitosti stanovené zvláštním právním předpisem, je-li srozumitelný a určitý⁷² a byl-li podán s listinami, jimiž mají být podle zvláštního právního předpisu doloženy údaje o zapisovaných skutečnostech. Pokud je návrh vadný, vyzve rejstříkový soud navrhovatele usnesením k odstranění vad či k doložení chybějících listin. Rejstříkový soud může rovněž usnesením návrh odmítnout podle § 200d odst.

⁷¹Srov. Štenglová, I. Obchodní rejstřík po novele. Praha: ASPI, 2005, s. 163. Autorka se vyjadřuje právě k formulaci § 78 odst. 2 ObchZ tímto způsobem: „I když formulace, podle které návrh podepisují (nikoli podávají) všichni společníci není nejšťastnější, systematickým a logickým výkladem v kontextu s dále uvedenými ustanoveními obchodního zákoníku lze dovodit, že osoby, které návrh podepisují, jej také podávají a soudní praxe v tomto směru nikdy neměla pochyb.

⁷²Nesrozumitelnost a neurčitost návrhu bude přicházet v úvahu např. tedy, bude-li navrhovatel požadovat zápis několika změn na sebe navazujících, které řádně nenavrhne ve formuláři tak, jak k nim postupně docházelo.

1 Občanského soudního řádu⁷³. Ve svém rozhodnutí musí uvést kromě podstatných náležitostí rozhodnutí i důvody, které jej k takovému rozhodnutí vedly, včetně poučení jakým způsobem může návrhovateli nedostatky odstranit. Soud je povinen provést zápis do obchodního rejstříku nebo rozhodnout o návrhu usnesením nejpozději do pěti pracovních dnů, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinou lhůtu⁷⁴. Nedodržením lhůty nastává domněnka zápisu. Vyvratitelná domněnka zápisu znamená, že se navrhovaný zápis považuje za provedený dnem následujícím po uplynutí uvedené lhůty, pokud před jejím uplynutím nebyl návrh vzat účinně zpět.⁷⁵ Provedení zápisu tedy nelze označit za rozhodnutí, jedná se pouze o úkon soudu. Tím je prolomen princip občanského práva procesního, že jakékoli meritorní rozhodnutí soudu má formu rozsudku nebo usnesení. V tomto případě je „rozhodnutím“ soudu, kterým návrhu vyhoví, provedení zápisu v elektronické podobě v obchodním rejstříku⁷⁶. Vzhledem k tomu, že tu není výrok, proti kterému by se dal podat opravný prostředek, není možné proti provedení zápisu do obchodního rejstříku podat odvolání. Ovšem vydává-li soud usnesení, je jeho samozřejmou součástí poučení o možném opravném prostředku⁷⁷.

Slovenská republika

Příslušnými soudy pro vedení obchodního rejstříku jsou okresní soudy v sídle kraje, to je 8 rejstříkových soudů⁷⁸. Místní příslušnost je určena adresou sídla právnické osoby, místem podnikání nebo místem bydliště zapisované osoby.

Zápis údajů je možné rozdělit na 2 fáze :

⁷³§ 200d odst. 2 upravuje případy, kdy je možnost odmítnutí návrhu vyloučena. Například návrh nelze odmítnout proto, že k návrhu nebyla připojena listina, která se podle práva, kterým se řídí zapisovaná zahraniční osoba, nevydává.

⁷⁴V případě zápisu přeměny, nebo pokud se rejstříkový spis nenachází u soudu, povoluje zákon lhůtu pro rozhodnutí delší, a to patnáct dnů.

⁷⁵Hlavsa, P. K úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku. Obchodní právo, 2005, č. 10, s. 9.

⁷⁶Winterová a kol. Civilní právo procesní. 5 aktualizované vydání. Linde Praha. 2008, s. 434

⁷⁷s ohledem na fikci upravenou v ustanovení § 30 odst.2 Obchodního zákoníku: „*Jestliže rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu osoby, která je orgánem nebo členem orgánu právnické osoby, považuje se její volba nebo jmenování od počátku za neplatnou; tím nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře. Zamítavé rozhodnutí rejstříkový soud po nabytí právní moci zveřejní. Do zveřejnění nemůže právnická osoba namítat neplatnost volby nebo jmenování vůči třetím osobám, ledaže prokáže, že o neplatnosti tyto osoby věděly.*“

⁷⁸Okresní soud Bratislava I., Okresní soud Trnava, Okresní soud Trenčín, Okresní soud Nitra, Okresní soud Žilina, Okresní soud Banská Bystrica, Okresní soud Prešov a Okresní soud Košice

- a) fáze postupu dle zákona o obchodním rejstříku, kterou rozhoduje vyšší soudní úředník – probíhá ode dne podání návrhu na zápis a trvá data do zapsání údajů do obchodního rejstříku nebo do odmítnutí tohoto zápisu
- b) fáze postupu dle občanského soudního řádu, kde soud rozhoduje o podaných námitkách proti odmítnutí zápisu údajů do obchodního rejstříku

Návrh na zápis údajů do obchodního rejstříku, návrh na změnu zapsaných údajů a návrh na výmaz údajů podává navrhovatel, kterým je zapsaná osoba nebo osoba oprávněná podle zvláštních právních předpisů (např. společníci, jednatelé apod.). Návrh na zápis se podává na předepsaném formuláři, který musí být doložen listinami, z kterých vyplývají údaje, které se mají do obchodního rejstříku zapsat a listinami, z kterých vyplývají skutečnosti, které se mají podle zákona prověřit. Podpis na tomto návrhu musí být úředně ověřený. Při podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku v listinné podobě, musí být všechny listiny k němu přikládány rovněž v podobě listinné, jinak se tento návrh považuje za neúplný. Od 1. srpna 2007 je možné podávat návrh na zápis do obchodního rejstříku elektronickými prostředky v podobě formulářů zveřejněných na internetových stránkách ústředního portálu veřejné správy <http://portal.gov.sk> . Tento návrh musí být podepsán zaručeným elektronickým podpisem navrhovatele, jinak k němu soud vůbec nepřihlédne.

Jsou-li splněny zákonné podmínky na zápis uvedené v § 6 odst. 1 a § 7 Zákona o obchodním rejstříku, musí soud do 5 pracovních dnů ode dne doručení návrhu zapsat příslušnou skutečnost do obchodního rejstříku. Lhůta pěti dnů neplatí pro příhraniční sloučení nebo splnutí společnosti. Zde má soud na provedení zápisu lhůtu 30 dnů ode dne doručení návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Proti vykonání zápisu v souladu s návrhem na zápis nejsou přípustné opravné prostředky. Pokud návrh na zápis nesplňuje zákonné podmínky, soud zápis neprovede a uvědomí o tom navrhovatele, přičemž takové uvědomění má vždy podobu listinnou bez ohledu na podobu podaného návrhu. Proti usnesení o odmítnutí vykonání zápisu je možné podat námitky. Lhůta k jejich podání činí 15 dnů ode dne doručení nebo vydání oznámení. O námitkách rozhoduje soud postupem podle § 200b Občanského soudního řádu.

Polská republika

Příslušnými soudy pro vedení obchodního rejstříku jsou okresní soudy⁷⁹. Místní příslušnost je určena adresou sídla právnické osoby, místem podnikání nebo místem bydliště zapisované osoby.

Řízení ve věcech Národního soudního rejstříku se zahajuje podáním žádosti o zápis do národního soudního rejstříku. Návrh na zápis údajů do obchodního rejstříku, návrh na změnu zapsaných údajů a návrh na výmaz údajů podává navrhovatel, kterým je zapsaná osoba nebo osoba oprávněná podle zvláštních právních předpisů. Společnost, která je předmětem zápisu, je účastníkem řízení vždy, i když nebyla navrhovatelem. Žádost o registraci se provádí na předepsaném tiskopise. Takovou žádost lze podat buď písemně, nebo elektronicky, ovšem vždy na předepsaném tiskopise⁸⁰. Návrhy předložené v elektronické podobě musí obsahovat zabezpečený elektronický podpis s platným kvalifikovaným certifikátem. V případě, že je žádost podána elektronicky, pak se veškeré další doručování provádí v rámci elektronické pošty a to na tu adresu, z níž žádost přišla. Zároveň je ovšem stanoveno, že aby bylo doručení účinné, je třeba takové doručení zpětně potvrdit na adresu soudu. Pokud ke zpětnému potvrzení nedojde, nastává fikce doručení po 14 dnech ode dne odeslání.

Rejstříkový soud po obdržení návrhu na zápis zkoumá, zda jsou splněny všechny zákonné podmínky a přiloženy potřebné dokumenty. Má-li žádost nějaké formální nedostatky, určí soud sedmi denní lhůtu k její nápravě. Řádně podaná žádost by měla být soudem uznána do 14 dní ode dne jejího podání. Pokud je ovšem třeba k vyřízení žádosti výslech žadatele nebo vést soudní jednání, prodlužuje se tato lhůta na jeden měsíc. Šetření končí vydáním registračního potvrzení.

Závěr:

Procesněprávní úprava ve věcech obchodního rejstříku je v České republice upravena částečně v Obchodním zákoníku, ale především

⁷⁹seznam soudů příslušných k rozhodování ve věcech Národního soudního rejstříku nalezneme na webové adrese http://www.ms.gov.pl/krs/krs_oplaty.php#adresy_krs .

⁸⁰Tiskopisy si lze vyzvednout na adrese soudu nebo na webových stránkách ministerstva spravedlnosti http://www.ms.gov.pl/krs/krs_formularze.php

v občanském soudním řádu. V Polské republice je upravena pouze v občanském soudním řádu. Ve Slovenské republice je procesně právní úprava obsažena v zákoně o obchodním rejstříku a v občanském soudním řádu. Podle občanského soudního řádu soud ve Slovenské republice postupuje (rozhoduje) o podaných námitkách proti odmítnutí zápisu údajů do obchodního rejstříku.

V České republice jsou místně a věcně příslušné pro vedení obchodního rejstříku pouze krajské soudy, ve Slovenské republice jsou to určené okresní soudy v sídle kraje a v Polské republice okresní soudy. V České a Slovenské republice, jsou-li splněny zákonné podmínky na zápis, má soud povinnost do 5 pracovních dnů zapsat skutečnosti uvedené v návrhu do obchodního rejstříku. V Polské republice by měla být řádně podaná žádost soudem uznána do 14 dnů ode dne podání, přičemž tato lhůta může být prodloužena až na 1 měsíc.

Úvahy de lege ferenda:

Dle občanského soudního řádu soud může požadovat jakékoliv důkazy k prokázání tvrzených skutečností. Povinný seznam příloh k návrhu na zápis do obchodního rejstříku stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

Tuto problematiku jsem také konzultovala s JUDr. Karlem Střelcem Ph.D, advokátem ve Vyškově. Z této konzultace vyplynulo, že *„se v praxi stává, že soudy v řízení vyžadují i jiné důkazy, než jak jsou stanoveny přílohami ve vyhlášce. Zapisovaná osoba tak nemá právní jistotu v tom, jaké údaje či důkazy po ní rejstříkový soud bude vyžadovat v souvislosti se zápisem do obchodního rejstříku nad rámec vyhlášky. Z praxe je znám například případ, kdy soud požadoval prokázání splacení vkladu na základní kapitál společnosti nejen listinami stanovenými Obchodním zákoníkem (tj. prohlášení správce vkladu a potvrzení banky o splacení vkladu), ale i samotnou smlouvu o vedení účtu uzavřenou s bankou, u které byl vklad složen.“*⁸¹ Tato praxe soudu je teoreticky opřena o ustanovení. článku. 95 odst. 1 Ústavy, podle kterého *„Soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou.“* Soudce je tak oprávněn posoudit soulad vyhlášky, stanovící taxativně povinné přílohy, s oprávněním

⁸¹ osobní sdělení JUDr. Karla Střelce Ph.D., advokáta ve Vyškově ze dne 5. května 2010

soudu požadovat dle občanského soudního řádu jakékoliv důkazy k prokázání tvrzených skutečností. Pokud by soud shledal vyhlášku jako nesouladnou s občanským soudním řádem, je bezpochyby oprávněn požadovat i jiné důkazy, než jaké stanoví vyhláška. Právní úprava by v tomto ohledu měla být *de lege ferenda* naprosto striktní, aby jednak účastníkům řízení jednoznačně a bez jakýchkoliv pochybností stanovila, jaké listiny mají k návrhu přiložit, a na druhou stranu aby soudům jednoznačně zakázala požadovat jakékoliv jiné důkazy.

6. Sbírka listin

Sbírka listin je soubor zákonem taxativně určených listin, které jsou povinně zakládány u příslušného rejstříkového soudu. Jiné listiny do ní být zakládány nemohou. Je to institut, jehož účelem je jednak archivovat potřebné listiny a jednak zajistit veřejnosti možnost tyto listiny seznávat, a tak kontrolovat souladnost zápisu a jeho věcných podkladů. Sbírka listin je ochranný a informační instrument, který slouží jak veřejnosti, tak státní správě a podléhá stejným principům, jakým podléhají zápisy do obchodního rejstříku.

Česká republika

Český obchodní zákoník zavedl institut sbírky listin až od poloviny roku 1996. Důvodem byla kromě jeho praktické vhodnosti také nutnost transpozice První směrnice (směrnice Evropské Rady 68/151/EHS, která byla novelizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/58/ES), která sbírku listin předpokládá.

Obsahem sbírky listin jsou především dokumenty uvedené v § 38i⁸² Obchodního zákoníku. Takovými dokumenty jsou například : zakladatelské dokumenty obchodních korporací, rozhodnutí orgánů obchodních korporací o volbě (jmenování) a odvolání členů statutárního či dozorčího orgánu, a podpisové vzory osob jednajících jménem obchodní korporace, účetní dokumenty (účetní závěrky, výroční zprávy, zprávy auditora apod.), rozhodnutí týkající se přeměny nebo zrušení obchodní korporace, vč. určení osoby likvidátora, rozhodnutí navazující na insolvenční řízení, posudky znalců, jsou-li zákonem vyžadovány, smlouvy o nakládání s obchodním podílem a podnikem, listiny týkající se organizační složky (vč. složky zahraniční osoby- § 38j) a další listiny, o kterých tak stanoví právní předpis. Listiny jsou podnikatelé povinni předložit rejstříkovému soudu ve dvou vyhotoveních, z nichž jedno zůstává v rejstříkovém spise a jedno se zakládá do sbírky listin. Rejstříkový soud je oprávněn vyžádat si i překlad v případě předložení cizojazyčné listiny. Jestliže

⁸²původně byla sbírka listin upravena v §27a Obchodního zákoníku, do § 38i Obchodního zákoníku byla přesunuta novelou č. 216/2005 Sb.

se předkládají listiny, kterými se nedokládají skutečnosti, které mají být do obchodního rejstříku zapsány, pak se předkládají pouze v jednom vyhotovení. Podle vyhlášky č. 562/2006 Sb., o digitalizaci obchodního rejstříku, se tyto listiny předkládají do sbírky pouze v elektronické podobě a to ve formátu PDF. Jestliže se do sbírky zakládají příslušná zákonem stanovená rozhodnutí soudu, založí je rejstříkový soud sám.

U režimu listin předkládaných rejstříkovému soudu, které se nezakládají do sbírky listin, listiny ukládané do sbírky zahraničními osobami a taxativně vyjmenované listiny zakládané do sbírky (podle § 38i odst. 1 písm. h),i),j),k),l), a p) a podle § 38i odst. 2 a § 38j Obchodního zákoníku mají české osoby zapsané v obchodním rejstříku povinnost listiny vyhotovovat a ukládat do sbírky listin v jazyce českém. Je ovšem možné tyto listiny vyhotovit i v cizím jazyce, a pokud se tak stane, je třeba je předložit jak v originálním znění, tak v překladu do českého jazyka, ledaže rejstříkový soud sdělí podnikateli, že takovýto překlad nevyžaduje. Ostatní listiny, stanovené v § 38i odst. 1 písm. a) až g), m), n) Obchodního zákoníku se vyhotovují a ukládají do sbírky v českém jazyce.

Ve sbírce listin jsou uloženy také podpisové vzory osob, které jsou zapsány jako osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby. Za právnickou osobu jedná její statutární orgán. Tvoří-li statutární orgán více fyzických osob, jedná za právnickou osobu jeho předseda, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen, případně další osoby stanovené zákonem. S ohledem na skutečnost, že statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je každý z jednatelů samostatně, přičemž však jednatelé netvoří kolektivní orgán, je oprávněný za společnost před soudy v občanském soudním řízení jednat každý z jednatelů, aniž by k tomu potřeboval souhlasu či součinnosti dalších jednatelů dle zápisu společnosti v obchodním rejstříku. Pro úplnost je však třeba připomenout, že v téže věci může za právnickou osobu současně jednat pouze jediná osoba, nestanoví-li zakladatelská listina jinak. Například v rozsudku NS sp. zn. 32 Odo 1224/2004 ze dne 31. května 2005 Nejvyšší soudu judikoval: *„Podle ustanovení § 191 odst. 1 obchodního zákoníku je představenstvo akciové společnosti statutárním orgánem, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. Představenstvo rozhoduje o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou tímto zákonem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo*

dozorčí rady. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva. Členové představenstva, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku.“

O samotném založení listiny do sbírky listin neprobíhá žádné řízení, pokud je listina zakládána v řízení, je předmětem řízení zápis do obchodního rejstříku a jen v rámci tohoto řízení se listina či listiny zakládají. Rejstříkový soud je povinen vést pro každého zapsaného podnikatele, organizační složku podniku nebo podnik zahraniční osoby zvláštní vložku.

Zákon předpokládá, že stejně jako obchodní rejstřík, i sbírka listin bude postupně digitalizována, a ukládá proto rejstříkovému soudu listiny doručené v listinné podobě převést do podoby digitální. V současné době jsou veškeré listiny založené ve sbírce postupně převáděny do elektronické podoby pomocí výpočetní techniky.

Listiny uložené do sbírky listin se nezveřejňují, byť jsou veřejně dostupné, ovšem zveřejňuje se údaj o jejich uložení.

Slovenská republika

Sbírka listin byla do slovenského právního řádu zavedena zákonem č. 500/2001 Z.z.⁸³ Do obchodního rejstříku se ukládají listiny povinně ve slovenském jazyce, nebo byly-li vystaveny v cizím jazyce, je třeba mít jejich úředně ověřený překlad do jazyka slovenského. Pod úředně ověřeným překladem se rozumí překlad vyhotovený soudním překladatelem dle zvláštního právního předpisu⁸⁴. Ustanovení § 3 odst. 6 zákona o obchodním rejstříku dovoluje, aby se do sbírky uložila i cizojazyčná listina s podmínkou, že se musí jednat o úřední jazyk smluvních stran (států) Dohody o Evropském hospodářském prostoru. Tyto požadavky vyplývají z implementování doplňující směrnice č. 2003/58/EC. Listiny se předkládají do sbírky listin jako originální texty nebo kopie těchto textů úředně ověřených. Bez úředního ověření lze do

⁸³zákon číslo 500/2001, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov a mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (i Obchodního zákonníku)

⁸⁴tím je zákon č. 382/2004 Z.z., o znalcích, tlumočnících a prekladateľoch

sbírky listin vložit například řádné a mimořádné individuální účetní závěrky, zprávu auditora a podobně.⁸⁵

Sbírka listin se vede jak ve formě listinné, tak v elektronické⁸⁶. Obsah sbírky listin je upraven v § 3 Zákona o obchodním rejstříku. Takovými zapisovanými listinami jsou například společenská smlouva, zakladatelská listina anebo zakladatelská smlouva obchodní společnosti, rozhodnutí soudu o neplatnosti obchodní společnosti, smlouva o splynutí, smlouva o sloučení obchodní společnosti. U podniku zahraniční osoby nebo organizační složky podniku zahraniční osoby se ukládají ještě další listiny uvedené v § 3 odst. 2 Zákona o obchodním rejstříku.

Pro registraci a ukládání listin do sbírky listin je příslušný rejstříkový soud, v jehož obvodě má osoba, která se zapisuje do obchodního rejstříku, sídlo. Pokud osoba, která se zapisuje do obchodního rejstříku, nemá sídlo, je příslušný rejstříkový soud podle místa podnikání. Pokud nemá ani místo podnikání, je příslušný rejstříkový soud podle místa bydliště této osoby. Pokud jde o zahraniční osobu, je k registraci a ukládání listin do sbírky listin příslušný rejstříkový soud, v jehož obvodu je umístěn podnik zahraniční osoby nebo jeho organizační složka, pokud mezinárodní smlouva publikovaná ve Sbírce zákonů Slovenské republiky, kterou je Slovenská republika vázána, nestanoví jinak.

Rejstříkový soud provede uložení listiny do sbírky listin bez zbytečného odkladu po jejich předložení. Listina se předkládá rejstříkovému soudu v listinné podobě nebo elektronickými prostředky v elektronické podobě podle § 3 odst. 3 Zákona o obchodním rejstříku. Předložením listiny na příslušném rejstříkovém soudě se listina považuje za uloženou ve sbírce listin. Zapsaná fyzická osoba nebo fyzická osoba oprávněná jednat jménem zapsané právnické osoby⁸⁷ je

⁸⁵více viz PATAKYOVÁ M. Obchodný zákonník. Komentár. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck 2008. s. 72

⁸⁶Elektronizaci sbírky listin zavedl zákon č. 24/2007 Z.z., kterým se mění a doplňuje zákon o obchodním rejstříku.

⁸⁷Za právnickou osobu jedná její statutární orgán. Tvoří-li statutární orgán více fyzických osob, jedná za právnickou osobu jeho předseda, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen, případně další osoby stanovené zákonem. S ohledem na skutečnost, že statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je každý z jednatelů samostatně, přičemž však jednatelé netvoří kolektivní orgán, je oprávněn za společnost před soudy v občanském soudním řízení jednat každý z jednatelů, aniž by k tomu potřeboval souhlasu či součinnosti dalších jednatelů dle zápisu společnosti v obchodním rejstříku. Pro úplnost je však třeba připomenout, že v téže věci může za právnickou osobu současně jednat pouze jediná osoba, nestanoví-li

povinna předložit rejstříkovému soudu listiny, které se ukládají do sbírky listin bez zápisu, v jednom vyhotovení do 30 dnů od jejich vyhotovení, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

Listiny, které se přikládají k návrhu na zápis a ukládají se do sbírky listin, se předkládají ve dvou vyhotoveních spolu s návrhem na zápis. Pokud je v tomto případě k návrhu na zápis přiložená listina v jednom vyhotovení, považuje se za přílohu návrhu na zápis a neuloží se do sbírky listin; to neplatí, jestliže se listina předkládá elektronicky v elektronické podobě.

Polská republika

V Polské republice nemají speciální sbírku listin, vše se zapisuje do jednoho spisu v rámci Národního soudního rejstříku. Pro každou společnost vedou soudy samostatné záznamy, do nichž se zakládají zejména doklady potvrzující údaje uvedené v rejstříku, podpisové vzory osob oprávněných k zastupování společností a podobně.

Závěr:

V České a Slovenské republice je sbírka listin upravena obdobně. V Polské republice tento institut není zakotven zvlášť. Údaje, které se zapisují do sbírky listin v České a Slovenské republice se v Polské republice zapisují také, avšak již ne do speciálního institutu, ale v rámci Národního soudního rejstříku.

Úvahy de lege ferenda:

Ve sbírce listin jsou uloženy také podpisové vzory osob, které jsou zapsány jako osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby. V praxi se stává, že na základě zveřejněných podpisových vzorů dochází k padělání podpisů. Stává se tak například u příkazů k úhradě z bankovních účtů⁸⁸. Z důvodu zneužívání těchto údajů navrhuji nezveřejňovat podpisové vzory výše uvedených osob.

zakladatelská listina jinak – viz výše judikát NS sp. zn. 32 Odo 1224/2004 ze dne 31. května 2005

⁸⁸osobní sdělení JUDr. Karla Střelce Ph.D., advokáta ve Vyškově ze dne 5. května 2010

7. Elektronizace obchodního rejstříku

Elektronizace obchodního rejstříku souvisí s harmonizací českého, slovenského a polského práva s právem Evropských společenství a tudíž je pro tuto problematiku klíčové přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/58/ES, ze dne 15. července 2003, kterou se mění směrnice Rady 68/151/EHS (tzv. První směrnice). Směrnice přímo ukládá členským státům vést obchodní rejstřík v elektronické podobě. Nicméně byla tomuto požadavku odložena účinnost od 1. 1. 2007, neboť od tohoto data měly členské státy povinnost směrnici implementovat.

V České republice byla zavedena plná elektronizace obchodního rejstříku novelou č. 216/2005 Sb., která upravila možnost podání elektronického návrhu, listin v elektronické podobě a dálkovým přístupem k informacím ze sbírky listin.

Vyhláškou č. 562/2006 Sb.⁸⁹ se stanovuje způsob převedení listin do elektronické podoby a způsob nakládání s listinami. Vyhláška č. 250/2000 Sb. předepsala jediný povinný počítačový formát a to formát portable document format (PDF). Mgr. Michal Černý Ph.D. ve svém článku Elektronizace civilního procesu aneb o hledání spravedlivých pravidel pro elektronickou komunikaci v soudním systému uveřejněného ve Sborníku příspěvků z konference uspořádané dne 13.3.2009 Právnickou fakultou v Olomouci u příležitosti 70. narozenin doc. JUDr. Petra Hlavsy, CSc, k formátu PDF uvádí: *„Výběr tohoto dokumentu byl možná fakticky vhodný, ale uložení povinnosti právě tohoto formátu pak bylo přinejmenším v době vydání vyhlášky problematické. Tento formát byl vyvinutý soukromou osobou – společností Adobe Systems. Jako proprietární počítačový formát ovšem podléhal ochraně autorským právem, tedy bylo možné jej užívat jedině na základě odvozeného oprávnění – licence. Tyto otázky však citovaná vyhláška ani jiný právní předpis nijak neřešil, s naplněním díkce a vyrovnáním autorských práv se musel každý účastník*

⁸⁹ kterou se stanoví způsob převedení listin do elektronické podoby, způsob nakládání s převedenými listinami a obligatorní elektronická podoba listin (vyhláška o digitalizaci obchodního rejstříku)

vypořádat sám. Situace se změnila od 1.7.2008, kdy byl formát PDF převzat normou ISO 32000-1:2008.⁹⁰

Ve Slovenské republice byl obchodní rejstřík plně digitalizován novelou účinnou od 1. 8. 2008, která mimo jiné zvýhodňuje elektronické podání a elektronický styk poplatkovým zvýhodněním.

V Polské republice lze elektronicky podávat návrhy na zápis, dokládat předepsané dokumenty či žádat o elektronické výpisy, opisy a kopie pouze, jen se zaručeným elektronickým podpisem. Předložené dokumenty v elektronické podobě podepsané elektronicky lze podat jen ve formátu PDF (s výkonem tisku), DOC, ODT, TXT a RTF.

Orgány vedoucí obchodní rejstřík jsou povinny přijímat podání jak písemně tak elektronicky. Samotný návrh je sice možno podat soudu v elektronické podobě, ovšem takto ho smí podat pouze osoba podepsaná uznávaným elektronickým podpisem.

Závěr a úvahy de lege ferenda:

U návrhů podaných před účinností výše uvedené novely vznikla České republice povinnost převést údaje obsažené v obchodním rejstříku do digitalizované podoby. Tuto svou povinnost však Česká republika dosud řádně nesplnila a tím tedy porušuje výše uvedenou směrnici Evropského parlamentu a rady. Doporučuji tedy, aby digitalizace byla provedena v co nejkratším termínu a v souladu s právem Evropských společenství.

⁹⁰ ČERNÝ, Michal: *Elektronizace civilního procesu aneb o hledání spravedlivých pravidel pro elektronickou komunikaci v soudním systému*, Sborník příspěvků z konference uspořádané dne 13.3.2009 Právnickou fakultou v Olomouci u příležitosti 70. narozenin doc. JUDr. Petra Hlavsy, CSc. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, s. 48

8. Komunitární úprava

Česká, Slovenská a Polská republika přistoupily do Evropské unie na základě Athénské smlouvy 1. května 2004 a tím přijaly závazky k udržování souladu jednotlivých právních úprav s komunitárním právem. V případě obchodního rejstříku šlo především o implementování tzv. První směrnice⁹¹.

Koordinační opatření stanovená touto směrnicí se použijí na právní a správní předpisy členských států, které se vztahují na následující formy společností. V České a Slovenské republice se vztahuje na společnost s ručením omezeným a na akciovou společnost, v Polské republice na společnost s ručením omezeným, akciovou společnost a na společnost komanditní akciovou.

K 1. lednu 2007 měly všechny členské státy zajistit, že společnosti a další osoby nebo orgány mající oznamovací povinnost nebo povinnost při oznamování spolupracovat, budou moci ukládat všechny dokumenty a údaje povinně zveřejňované podle článku 2 První směrnice v elektronické formě. Kromě toho mohou členské státy vyžadovat, aby všechny společnosti nebo některé jejich formy ukládaly všechny takové dokumenty a údaje nebo některé jejich druhy v elektronické formě. Navíc členské státy mají zabezpečit, aby všechny dokumenty a údaje ukládané v papírové formě nejpozději od 1. ledna 2007, byly převedeny prostřednictvím rejstříku do elektronické formy. Tuto povinnost však Česká republika dosud řádně nesplnila.

Článek 3 odst. 4 této směrnice umožňuje nahradit tradiční publikaci ve vnitrostátním věstníku jeho elektronickou podobou, nebo způsobem, kterým lze dosáhnout srovnatelného výsledku, za podmínky, že bude vytvořen systém, který umožní přístup k daným informacím v chronologickém pořadí skrze centrální elektronickou platformu. Fakultativně může členský stát připustit i další libovolné jazyky než jazyky členských států EU⁹².

⁹¹směrnice Evropské Rady 68/151/EHS, která byla novelizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/58/ES

⁹²ČECH, P. *Novela první směrnice ES – průlom do vedení obchodních rejstříků*. Právní zpravodaj, 2003, č. 8, s. 11-12

Stále se ovšem nedá říct, že by došlo k úplné harmonizaci v oblasti obchodního práva, jak jej předpokládá První směrnice, neboť v jednotlivých úpravách členských zemí jsou značné rozdíly.

Evropská komise hodlá do konce roku 2010 představit konkrétní návrhy týkající se propojení obchodních rejstříků v rámci Evropské unie. „Aktuálně Evropská komise předložila "Zelenou knihu k propojení obchodních rejstříků". Cílem Zelené knihy je zahájení rozsáhlých konzultací mezi zúčastněnými stranami k tématu propojení obchodních rejstříků v rámci EU. Tato Zelená kniha upozorňuje na skutečnost, že v současné době neexistuje v EU právní nástroj, který by upravoval propojení národních obchodních rejstříků, zejm. s ohledem na zlepšení přístupu k informacím v obchodních rejstřících a efektivnější aplikaci směrnic v oblasti práva společností. Současně se Zelenou knihou zveřejnila Evropská komise zprávu o pokroku v oblasti propojení evropských obchodních rejstříků, která mapuje aktuální situaci. Evropská komise by měla představit konkrétní návrhy v této oblasti do konce roku 2010.“⁹³

⁹³ citováno z webové stránky:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?k=4519&o=23&j=33&d=172687>

Závěr

Tato práce měla za cíl srovnat a analyzovat právní úpravu zápisů do obchodního rejstříku v rámci českého, slovenského a polského obchodního práva.

Provedla jsem komplexní srovnání a analýzu právní úpravy obchodního rejstříku v České, Slovenské a Polské republice a poukázala na praktické postupy rejstříkového soudu a na problematické oblasti zápisů, s nimiž se podnikatelé nutně setkávají.

V závěrech jednotlivých částí jsem zhodnotila výhody jednotlivých právních úprav v České, Slovenské a Polské republice a uvedla konkrétní argumentované návrhy de lege ferenda ohledně změn právních předpisů v České republice.

Považuji za velmi přínosné spojit v České republice hmotněprávní i procesněprávní úpravu do jednoho právního předpisu. Tím se dosáhne vyšší přehlednosti a usnadnění orientace v právním předpisu. V důsledku sjednocení hmotněprávní a procesněprávní úpravy se předejde možným vadám a pochybením při podávání návrhu do obchodního rejstříku.

Navrhuji základní hmotně právní úpravu zakotvit v obchodním zákoníku. Na tuto základní hmotně právní úpravu pak navázat samostatným zákonem například „o obchodním rejstříku“, který bude v ČR řešit hmotně právní i procesně právní stránku.

Občanského soudního řádu se použije, jen pokud je třeba zahájit řízení bez návrhu, aby bylo dosaženo shody mezi zápisem a skutečným stavem nebo byly-li podány námitky proti neprovedení zápisu do obchodního rejstříku a dále je zde upraven například institut doručování písemností, který ale obecně platí i pro civilní proces.

V části 3.5, která se nazývá „Základní zapisované údaje“, navrhuji, aby byl odstraněn legislativní nedostatek. Tento nedostatek spočívá v tom, že Obchodní zákoník nepožaduje, aby u osob, které jsou statutárním orgánem společnosti a u osob, které jsou členy statutárního orgánu právnické osoby, byl

zapisován údaj o datu narození nebo rodném čísle. Avšak vyhláškou číslo 250/2005 Sb. jsou tyto údaje vyžadovány. Tento postup je však opřen pouze o tuto vyhlášku a nemá oporu v zákoně.

Je na zvážení, zda obligatorní používání závazných formulářů pro podání návrhu do obchodního rejstříku je optimální. Tyto formuláře nemohou z povahy věci obsáhnout všechny možné varianty a případy, které mohou nastat. Navrhuji následující možnosti řešení:

1. Stávající závazné formuláře by se upravily, tak aby bylo možné do nich zapisovat ještě další skutečnosti.
2. Forma podání návrhů do obchodního rejstříku prostřednictvím závazných formulářů by se zrušila. Návrh na zápis by se podával neformálním způsobem v souladu se zákonem. Postupy, jak podávat takový návrh by byly upřesněny např. metodickými pokyny.

Velkým negativem celého řízení obchodního rejstříku je také rozsah zapisovaných skutečností a množství povinně předkládaných listin.

V části 5 „Procesně právní úprava obchodního rejstříku“ se zabývám otázkou vedení agendy obchodního rejstříku. V praxi se stává, že soudy v řízení vyžadují i jiné důkazy, než jak jsou stanoveny jako přílohami ve vyhlášce. Zapisovaná osoba tak nemá právní jistotu v tom, jaké údaje či důkazy po ní rejstříkový soud bude vyžadovat v souvislosti se zápisem do obchodního rejstříku nad rámec vyhlášky. Právní úprava by v tomto ohledu měla být *de lege ferenda* naprosto striktní, aby jednak účastníkům řízení jednoznačně a bez jakýchkoliv pochybností stanovila, jaké listiny mají k návrhu přiložit, a na druhou stranu aby soudům jednoznačně zakázala požadovat jakékoliv jiné důkazy.

V části 7 „Elektronizace obchodního rejstříku“ je uvedeno, že elektronizace obchodního rejstříku souvisí s harmonizací českého práva s právem Evropských společenství. Směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2003/58/ES ze dne 15. července 2003 přímo ukládá povinnost členským státům vést obchodní rejstřík v elektronické podobě. Právní úprava elektronického podání byla v České republice uzákoněna novelou obchodního zákoníku č. 216/2005 Sb. U návrhů podaných před účinností této novely vznikla České republice povinnost je převést do digitalizované podoby. Tuto svou povinnost však Česká republika dosud řádně nesplnila a tím tedy porušuje výše

uvedenou směrnicí Evropského parlamentu a rady. Doporučuji tedy, aby digitalizace byla provedena v co nejkratším termínu a v souladu s právem Evropských společenství.

Do budoucna bych navrhovala zavedení elektronického soudního spisu, kdy staré spisy budou převedeny do elektronické podoby a nové spisy již budou vznikat pouze v této podobě. Tím se rejstříkové řízení opravdu zrychlí. Již nebude třeba docházet osobně k rejstříkovému soudu, potažmo k soudu obecně, vyřizovat nějakou formální záležitost, ale bude stačit odeslat email. S ohledem na tento návrh je třeba zmínit zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který je určitou předzvěstí elektronických spisů a který upravuje : datové schránky pro komunikaci v oblasti orgánů veřejné moci. Prostřednictvím datové schránky lze činit podání kterémukoliv úřadu. Úřady prostřednictvím datové schránky doručují své písemnosti příslušným adresátům (fyzickým nebo právnickým osobám), stejně jako komunikují s jinými orgány veřejné moci. Veškerým úkonům, které jsou prostřednictvím elektronické přepážky činěny, je přiznána ekvivalence k úkonům učiněným písemně (zavedení a sjednocení systému jednoznačné identifikace fyzických osob, právnických osob a orgánů veřejné moci při elektronické komunikaci). Tento zákon dále upravuje autorizovanou konverzi dokumentů (převod dokumentu z listinné podoby do podoby elektronické a naopak). Dokumentu, jenž je výstupem, se přiznávají stejné právní účinky jako ověřené kopii.

Myslím si, že velkou výhodou v rámci elektronizace by byla propojenost jednotlivých registrů. Soudy mají v současné době možnost elektronicky zjistit u evidence obyvatel adresy účastníků, ale stále nemohou zjistit informace ohledně rejstříku trestů, katastru nemovitostí, živnostenského rejstříku, databázi ztracených občanských průkazů a další. Po takovém propojení by navrhovatel nemusel mnohé listiny dokládat vůbec, neboť by si jejich obsah mohl zjistit rejstříkový soud sám nahlédnutím do takto propojené evidence.

Je důležité zvyšovat kvalitu právních norem, které vycházejí z výsledků práce zákonodárského sboru. Nesmí docházet k podcenění práva obchodních společností a úpravy obchodního rejstříku tím, že bude zákon umožňovat více výkladů, že bude právní úprava roztržštěná, že nebude některé instituty

upravovat vůbec či nedostatečně. Zároveň bude třeba sjednotit postupy u jednotlivých soudů, aby v podobných či identických případech postupovaly se „stejným metrem pro každý subjekt“. Aby při vyslovení pojmu „obchodní rejstřík“ nenaskakovala lidem husí kůže z toho, jaké množství nadbytečných úkonů, které ani nemusí mít z podnikatelského hlediska žádnou relevantní hodnotu, musí podstoupit, či aby v důsledku přílišné formalizace, kladení přehnaných požadavků nebo přespříliš dlouhého či nepředvídatelného průběhu soudního řízení nedocházelo k potlačení zakládání podnikatelských subjektů, kteří mohou být těmito překážkami odrazeni.

English summary

This study was designed to compare and analyze legislation in the Trade Register of the Czech, Slovak and Polish commercial law.

I performed a comprehensive comparison and analysis of legislation, a company in Czech, Slovak and Poland, and pointed to the practical procedures and the registration court records on problem areas, which are not necessarily entrepreneurs face.

The conclusions of part I assess the benefits of specific regulations in the Czech, Slovak and Poland, and made specific proposals de arguing legal aspects regarding changes in legislation in the Czech Republic.

I find it very useful to combine substantive and procedural rules into one law. This will achieve greater clarity and convenience in an act. As a result of the unification of substantive and procedural rules to prevent possible defects and errors in making an application in the business register.

I propose that the basic substantive legislation to enshrine in the Commercial Code. This basic substantive legislation will establish a separate law as "the business register, which will be addressed in the Republic of substantive law and procedural law are.

Code of Civil Procedure shall apply only if it is necessary to initiate proceedings without the proposal that was reached between registration and actual status or if they have been objecting to the failure of incorporation and is adjusted for example, Institute of serving documents, but that in general to civil process.

In section 3.5, which is called „The entered data“ suggest that the lack of legislation has been removed. This deficiency lies in the fact that the Commercial Code does not require that the persons who are statutory bodies and those companies that are members of the statutory authority of the legal person has been written to indicate the date of birth or identification number. However, Decree number 250/2005 Coll. these data are required. This procedure is not only leaning on the decree and has no basis in law.

Is to consider whether the mandatory use of mandatory forms for application for incorporation is optimum. These forms are not inherently embrace all possible variations and situations that may arise. I suggest the following options:

1st Existing mandatory form would be adjusted so as to allow them to add further facts.

2nd Form proposals in the business register through binding forms should be abolished. For registration would be served in an informal manner, in accordance with the law. Procedures, how to make such a proposal would be refined as the methodological guidelines.

Large negative feature around the management of business register is also recorded the extent of the facts presented and the number of mandatory documents.

In Part 5, procedural law deals with the business register of the agenda the issue of keeping the business register of the specific entity such as the Chamber of Commerce or the private central registrar. This idea has been discussed on the basis of the proposal on deputy registrar. CR Government Resolution of 15 October 2001 spoke with the deputies' proposal. But I believe that the idea of keeping the business agenda of the special register body has its justification. The index is a classic management litigation. According to the Code of Civil Procedure, the court may require any evidence to prove the alleged facts. The courts are bound only by law. In practice, it happens nerejstřikové courts require other evidence to prove the alleged facts. Therefore, a person writes is not legal certainty what information or evidence after the court registry will be required in connection with the company registration.

Part 7 Electronization Business Register indicated that the computerization of the trade register related to the harmonization of Czech law with European Community law. European Parliament and Council Decision No 2003/58/EC of 15 July 2003 directly obliges Member States to keep the trade register in electronic format. Legislation of electronic filing was in the Czech Republic enacted an amendment to the Commercial Code, No. 216/2005 Coll. For proposals submitted prior to the effectiveness of this novel was the Czech

Republic the obligation to convert into digital format. This obligation, however, the Czech Republic has not properly fulfilled, and therefore violates the above-mentioned Directive of the European Parliament and Council.

In the future, I proposed the establishment of an electronic case file when the old files are converted into electronic form and new files will no longer occur in this form. This will really speed up the index procedure. Will no longer be there in person to the Registry Court, hence the courts generally deal with a formal affair, but it will suffice to send email.

I think the big advantage of the computerization would be interconnected registers. Courts currently have the opportunity to electronically identify the addresses of the population register, but still can not provide information on criminal records, real estate, Trade Register, a database of lost identification cards and more. After such a link would be the appellant did not have many documents to prove ever since their content would be able to find the registry court itself insight into such linked records.

It is important to improve the quality of legal norms, which are based on the work of the legislature. There must be an underestimation of the Company Law and Business Registry modifications that will allow multiple interpretations of the law, that legislation will be fragmented, it will not institute any adjustment at all or insufficiently. It will also be brought into practice in various courts, in similar or identical cases, acted with "same subway for each subject. To pronounciation, the term "business register" nenaskakovala people goosebumps from that, the amount of redundant tasks that may not even be from a business point of view of any substantive value, has to undergo, or due to over-formalization, setting requirements exaggerated or overly long and unpredictable during the court not to suppress the formation of business entities who may be discouraged by these obstacles.

Klíčová slova

obchodní rejstřík, komparace, sbírka listin, návrh na zápis, princip publicity, zapisované údaje, řízení ve věcech obchodního rejstříku, elektronizace, Obchodní věstník, komunitární právo

Keywords

business register, comparison, collection of documents, proposal for registration, the principle of publicity, registration data, direction of the Business Register, e-content, Journal of Business, Community Law

LITERATURA

Knižní publikace

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s. ISBN [80-7179-441-4](#).

ČERNÝ, Michal: *Elektronizace civilního procesu aneb o hledání spravedlivých pravidel pro elektronickou komunikaci v soudním systému*, Sborník příspěvků z konference uspořádané dne 13.3.2009 Právnickou fakultou v Olomouci u příležitosti 70. narozenin doc. JUDr. Petra Hlavsy, CSc. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Iuridicum Olomoucense, o.p.s. 2009. [ISBN 978-80-903400-9-1](#)

DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN [97-8807-179-587-2](#).

DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář. Díl I, § 1 – § 92e*. 1. vydání. Praha: Polygon, 2002. 847 s. ISBN [80-7273-071-1](#).

DĚDIČ, Jan, ČECH, Petr. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha: Bova Polygon, 2005. 485 s. ISBN [80-7273-122-X](#).

DĚDIČ, Jan, KALINOVÁ, Miluše, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Právo obchodních společností*. 1. vydání. Praha: Prospectum, 1998. 407 s. ISBN [80-7175-064-6](#).

DOMINIK, Rudolf, KYZLINK, Karel. *Obecný zákoník obchodní platný v historických zemích Československé republiky se zákony úvodními, zejména zákonem ze dne 17. prosince 1862 č. 1 ř. z. ex 1863 : předpisy o obchodním rejstříku, o akciových společnostech a o železniční dopravě*. 1. vydání. Praha: Vl. Orel, 1927. 768 s.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva : obecná část : soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 610 s. ISBN [97-8807-179-583-4](#).

ELIÁŠ, Karel, a kol. *Kurs obchodního práva : právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 617 s. ISBN [80-7179-391-4](#).

ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník : praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: LINDE, 2006. 975 s. ISBN [80-7201-624-5](#).

FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2005. 1345 s. ISBN [80-8639-590-1](#).

FALDYNA, František a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. I. díl.* 1. vydání. Praha: Codex, 2000. 647 s. ISBN [80-8639-504-9](#).

HOLEJŠOVKÝ, Josef. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 1041 s. ISBN [80-7179-664-6](#).

KLIER, Vincent. *O zápisech do rejstříku obchodního : pro praktickou potřebu.* 1. vydání. Praha: F. Topič, 1892. 149 s.

KUBÍČEK P., MAMOJKA M., PATAKYOVÁ M. *Obchodné právo. Učebnice.* 1. vydání. Bratislava : vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 2007. 390 s. ISBN 97-8807-160-225-5

MARSZAŁKOWSKA-KRZEŚ, Elwira. *Wpisy w rejestrze przedsiębiorców dotyczące spółek handlowych.* 1. vydání. Warsaw : C. H. Beck, 2004. 248 s. ISBN 83-7387-543-3

OVEČKOVÁ a kol. *Obchodný zákonník 1. Komentár.* 2. doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r.o. 2008. ISBN 978-80-8078-205-4

PATAKYOVÁ, Mária. *Obchodný zákonník : komentár.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 1005 s. ISBN [80-7179-510-0](#).

PATAKYOVÁ, Mária. *Obchodný register. Vybrané a súvisiace problémy.* 1. vydání. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1999. 229 s. ISBN 80-7190-116-0

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 1. část, § 1-55.* 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: LINDE, 2003. 614 s. ISBN [80-7201-420-X](#).

PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo. 2, Společnosti obchodního práva a družstva.* 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2006. 545 s. ISBN [80-7357-149-8](#).

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Srovnávací právo obchodní : veřejná obchodní společnost.* 1. vydání. Praha: Orac, 2002. 282 s. ISBN [80-8619-949-5](#).

PELIKÁNOVÁ, Irena: *Úvod do srovnávacího práva obchodního : obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2000. 261 s. ISBN [80-7179-363-9](#).

Sborník č. 32 ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České a Slovenské republiky ve dnech 6. až 8. února 2007 v Průhoncích u Prahy s tématem : *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformem.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta 2007. 265 s. ISBN 978-80-85889-86-4

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní rejstřík po novele*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2005. 265 s. ISBN [80-7357-115-3](#).

ŠTENGLOVÁ, Ivana, TOMSA, Miloš, PLÍVA, Stanislav. *Obchodní zákoník : komentář*. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 1508 s. ISBN [80-7179-487-2](#).

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Přehled judikatury ve věcech obchodního rejstříku a rejstříku společenství vlastníků jednotek*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2002. 66 s. ISBN [80-8639-549-9](#).

VACKOVÁ, Monika, REICHOVÁ, Nataša, BROUČKOVÁ, Lenka. *Obchodní rejstřík : praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2007. 280 s. ISBN [97-8807-357-273-0](#).

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2008. 751 s. ISBN 978-80-7201-726-3

Časopisecké články

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. K podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku po "rejstříkové" novele. [Obchodní právo : časopis pro obchodně právní praxi](#), 2006, roč. 15, č. 2, s. 2-6.

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. [Právní fórum : český právnícký měsíčník](#), 2006, roč. 3, č. 8, s. 265-272.

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. Záписы přeměn obchodních společností do obchodního rejstříku. [Právní fórum : český právnícký měsíčník](#), 2006, roč. 3, č. 4, s. 129-138.

BARTOŠÍKOVÁ, M. Rejstříkové soudy. [Právní rádce](#), 2003, č. 7.

BARTOŠÍKOVÁ, M. Podnikání zahraničních osob prostřednictvím jejich podniku a organizační složky podniku v České republice. [Právní rádce](#), 2005, č. 12.

BLAŽEK, Petr. Obchodní rejstřík : návrhů je dost. [Ekonom: týdeník Hospodářských novin](#), 2004, roč.48 , č. 5, s. 20.

BRUNCLÍK, Z. Elektronická podání. [Právní rádce](#), 2006, č. 3.

ČECH, Petr. Novela první směrnice ES - průlom do vedení obchodních rejstříků. [Právní zpravodaj](#), 2003, roč. 4, č. 8, s. 10-13.

DĚDIČ, J. Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku. [Právní zpravodaj](#), 2005, č. 7.

DĚDIČ, J. Obchodní zákoník se zmítá v předvolební legislativní smršti. Právní zpravodaj, 2006, č. 3.

ELIÁŠ, K. Sídlo právnických osob (poznámky k soukromoprávní úpravě se zvláštním zřetelem k obchodním společnostem – kritický rozbor). Právník, 1993, č. 9.

ELIÁŠ, K. Obchodní rejstřík. Právník, 1995, č. 1.

ELIÁŠ, K. Jednatel s.r.o. Po novele obchodního zákoníku. Obchodní právo, 1996, č. 6.

FALDYNA, František. Několik poznámek k novelizovanému obchodnímu rejstříku. Právo a podnikání : odborný časopis pro obchodní a finanční právo, 2005, roč.14 , č.12 , s. 7-10.

HALLADA, Bohdan. Cesta k efektivnímu obchodnímu rejstříku v České republice z pohledu notáře. Ad notam : notářský časopis, 2005, roč. 11, č. 4, s. 121-124.

HAMPEL, Petr. Jak urychlit zápis. Ekonom: týdeník Hospodářských novin, 2002, roč. 46, č. 25, s. 51-53.

HAMPEL, P. Obchodní rejstřík-nutnost, nebo obtěžující byrokracie? Právní rádce, 2002, č. 7.

HAMPEL, P. Pohled rejstříkových soudů na likvidace obchodních společností. Právní rádce, 2003, č. 8.

HAMPEL, P. Osoby oprávněné domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti. Právní rádce, 2005, č. 7.

HAMPEL, P. Činnost likvidátora jmenovaného soudem. Právní rádce, 2006, č. 6.

HLAVSA, Petr. K úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku. Obchodní právo : časopis pro obchodně právní praxi, 2005, roč. 14, č. 10, s. 2-12.

HOLEC, P. Reforma obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8.

HOLEČEK, Jakub. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce : měsíčník Hospodářských novin, 2005, roč. 13, č. 6, s. 26-29.

HOŠTIČKA, Petr, HRDINA, Pavel, MATES, Pavel. Ochrana osobních údajů v obchodním rejstříku. Právní rádce : měsíčník Hospodářských novin, 2003, roč. 11, č. 8, s. 26-27.

CHLEBCOVÁ, R. Veřejná listina a její použití v mezinárodním a evropském právu - I. Část. Právní fórum, 2007, č. 1.

- IŠTVÁNEK, F. Spory o rejstříkové řízení pokračují. *Právní rádce*, 2003, č. 7.
- IŠTVÁNEK, F. Otázka, co s obchodním rejstříkem, stále trvá. *Právní zpravodaj*, 2004, č. 2.
- JINDŘICH, M. K soudnímu přezkumu ve věcech obchodního rejstříku. *Právní zpravodaj*, 2005, č. 7.
- JIRSA, J. O elektronizaci a modernizaci české justice. *Právo a podnikání*, 2005, č. 9.
- LOCHMANOVÁ, L. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*, 2007, č. 4.
- MATES, P. Elektronické podání a doručování. *Právo a podnikání*, 2005, č. 5.
- MYSLIL, Stanislav, MYSLIL, Richard. Obchodní rejstřík po novele. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 4, s. 15-17.
- MYSLIL, Stanislav. Právní úprava obchodního rejstříku. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 10, s. 22-32.
- NEUBAUER, Radim. Elektronický styk v rejstříkovém řízení - pohled za hranice : digitalizace veřejných a jiných listin. *Ad notam : notářský časopis*, 2007, roč. 13, č. 3, s. 75-77.
- NEZDAŘIL, A. Možnosti obrany proti průtahům v soudním řízení. *Právní rádce*, 2006, č. 11.
- NOVÁKOVÁ, P. Několik poznámek k pojmu sídlo a k pojmu bydliště v obchodněprávních vztazích. *Obchodní právo*, 2006, č. 11.
- PELIKÁNOVÁ, I. Nebojme se registrátorů. *Právní zpravodaj*, 2001, č. 11.
- PIKNA, P. Sbíрка listin a její rozdílné pojmání. *Právní rádce*, 1997, č. 7.
- RAČOK, M. K právní povaze a účinkům prohlášení advokáta o pravosti podpisu. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 6.
- Redakční beseda. O obchodním rejstříku. *Právní rádce*, 2003, č. 9.
- RYŠÁNEK, Z. O rozhodování a nerozhodování ve věcech katastru nemovitostí a obchodního rejstříku. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10.
- SALAČOVÁ, M., Fleischmanová, I. Problémy s místem podnikání. *Právní rádce*, 2006, č. 4.
- SMEJKAL, V. Elektronický podpis. *Právní rádce*, 2005, č. 5.

SURGA, O. Obchodní rejstřík bez dechu. *Právní rádce*, 2006, č. 1.

ŠTENGLOVÁ, I. Účastníci řízení v rejstříkových věcech. *Právní rozhledy*, 1994, č. 2.

URBAN, B. Krok k zavedení e-governmentu v oblasti podání na obchodní rejstřík. *Právo a podnikání*, 2005, č. 10.

Internetové odkazy:

<http://www.ms.gov.pl/index.php>

<http://www.justice.gov.sk/>

<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23>

<http://www.mpo.cz/>

<http://www.mg.gov.pl/>

<http://www.economy.gov.sk/>

<http://www.businessinfo.cz/>

http://is.muni.cz/th/23302/pravf_r/z-rigo-C-priloha3-kontakt_na_zahr_OR.pdf

<http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xchg/gus>

http://www.stat.gov.pl/bip/regon_PLK_HTML.htm

<http://www.ekrs.pl/>

http://www.profipravo.cz/index.php?page=list&id_category=35&csum=13c6dcb7

<http://ov.ihned.cz/>

<http://www.ebr.org/>

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?k=4519&o=23&j=33&d=172687>

Internetové články

BOUDA, Zbyněk. *Právní úprava obchodního rejstříku* [online]. Právník, 23. 1. 2008. Dostupné na

<http://www.pravnik.cz/a/209/pravni-uprava-obchodniho-rejstriku.html>

DOLEČEK, Marek. *Zápis do obchodního rejstříku* [online]. Business.info, 21. 1. 2008. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pruvodci-podnikatele/zapis-do-obchodniho-rejstriku/1000164/8610/>.

VACKOVÁ, Monika. *Obchodní rejstřík - Křemílek a Vochomůrka - Mohou se i oni stát členy dozorčí rady?* [online]. Ejustice, 13. 3. 2006. Dostupné na <http://www.ejustice.cz/monika-vackova-obchodni-rejstrik-kremilek-vochomurka-mohou-se-i-oni-stat-cleny-dozorci-rady>

ZAJÍČEK, Marek. *Jak na zápis do obchodního rejstříku* [online]. Peníze, 22. 11. 2006. Dostupné na <http://www.penize.cz/18494-jak-na-zapis-do-obchodniho-rejstriku> .

<http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/z-vlady/kovarova-chce-cr-do-evropskeho-obchodniho-rejstriku/> [online]., 19.4.2010